JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Education and Communication

Att leva eller inte leva?

En kvalitativ intervjustudie om svenska kristnas syn på dödstraff, brott och straff

KURS: *Religionsvetenskap för ämneslärare IIIb*

PROGRAM: *Ämneslärarprogrammet*

FÖRFATTARE: *Liana Riekstina*

EXAMINATOR: *Peter Karlsson*

TERMIN: *VT26*

Abstract

The aim of this study is to investigate how Swedish Protestants argue about death penalty, forgiveness and a second chance. In the beginning of 2026, Carina Bergfeldt, a Swedish journalist, made a documentary about Ramiro Gonzalez, who was sentenced to death after he had raped and murdered 18-year-old Bridget Townsend. A lot of people were interviewed in the documentary from both sides, relatives to the victims and the perpetrator, but also others, about their opinion of the death penalty. Some of the those, who were positive to the death penalty, were Christians. Suddenly, the idea for this study was born. How can this come, when one of the ten Christian commandments are "You should not kill''?

The study is based on eight interviews with Swedish Christians from different congregations. Since the study is based on argument analysis, the focus is not only *why* the respondents are for or against, for instance, capital punishment, but on *how* they argue about it. Further on the study will also examine other central questions in relation to crime and penalty, such as forgiveness, reconciliation and a second chance.

The result from the study shows that all the participants are against the death penalty. Further on the reasons why, are plenty. One reason is the inviolable human dignity. A human is the image of God and life has therefore also been created by God. This means no one, except God, has the power of death and life. Further on the value of a second chance seems also as an important argument against capital punishment.

Similar studies as this can be found in other countries, mainly in The United States. Only one has been found from Sweden, written by Martin Bergman in 1996, about the relationship of capital punishment, state and church between the 18th and 20th centuries. Therefore, this study contributes to the research field from many perspectives.

Key words: Swedish Christians, death penalty, penalty, sin, God's image, forgiveness, second chance

Innehållsförteckning

1. Inledning **1**

1.1 Syfte och frågeställningar 1

2. Bakgrund **2**

2.1 Studiens anknytning till kommande profession 2

2. 2 Kristna protestanter och dödstraff – Svensk historik 3

2. 3 Rättsväsendet och dödsstraff – Svensk historik 4

2. 4 Svenska kristna protestanter i relation till brott och straff – 1900-tal till nutid 5

3.Tidigare forskning **7**

4. Metod och material **9**

4.1 Forskningsansats 9

4. 2 Metod 9

4. 3 Material, urval och avgränsning 10

4. 4 Etiska överväganden 11

4. 5 Analysmetod och teoretiskt perspektiv 11

4. 6 Användande av digitala hjälpmedel 13

5. Resultat **15**

5. 1 Hur resonerar svenska kristna protestanter om dödsstraff? 15

5.1.1 Kristna protestanter och dödstraff 15

5. 2 Hur resonerar svenska kristna protestanter om grova brott i relation till kristendomen när det kommer till frågor om synd, förlåtelse och gudsbild? 24

5.2.1 Kristna protestanter och människosyn 24

5. 2. 2 Kristna protestanter och förlåtelse 30

7. Diskussion **39**

8. Förslag på fortsatt forskning **44**

9. Slutsats **45**

Referenslista **46**

Bilaga A **52**

Bilaga B **53**

1. Inledning

Under våren 2026 släpptes dokumentären *6 dagar kvar att leva* med Carina Bergfeldt som programledare. I dokumentären följer hon en man, Ramiro Gonzales, som har tilldelats lagens strängast straff i USA, dödstraff. Detta efter att han har våldtagit och mördat 18-åriga Bridget Townsend. Samtidigt skildrar dokumentären de anhörigas perspektiv och diskuterar kristnas perspektiv på dödsstraff, där det framkommer att många är för det. Hur kommer det sig att kristna är för detta ställningstagande, när det går att finna utdrag ur Bibeln (2000) att ett av tio Guds budord är ”att inte dräpa’’? Samtidigt som det finns även kristna som är emot dödstraff. Följande studie kommer därför att undersöka inställning till dödstraff genom att intervjua svenska kristna protestanter. Dessutom kommer andra centrala begrepp i relation till grova brott att tas upp, så som hur respondenterna ser på möjligheten till förlåtelse och en andra chans.

Sveriges Radio (2024) uppger att omkring 20–30% är för dödstraff i Sverige, enligt opinionssökningar som har gjorts i landet. Statistik gällande hur många svenska protestanter som är för eller emot dödstraff finns dock inte. Flertal protestantiska samfund likväl som den katolska kyrkan har dock diskuterat frågan och visar på ett starkt avståndstagande, enligt Death Penalty Information Center (2025). Fortsättningsvis redogör organisationen för anledningarna till att utfallet är som sådant. Exempelvis anses riskerna för att döma en oskyldig som för stor, att dödstraff inte har en avskräckande effekt i samhället och människans värde samt okränkbarhet inte går att förena med en sådan strafform.

Avslutningsvis finns liknande forskning att hitta inom området som skildrar relationen mellan kristendom och dödstraff. Näst intill all forskning härstammar dock från USA och enbart en liknande har genomförts i Sverige. Följande studie utgör därmed en lucka i forskningsfältet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka vilken inställning svenska kristna protestanter har till grov brottslighet, med särskilt avseende på synen på dödstraff. Således tar studien avstamp från två perspektiv varav det första utgår ifrån en bredare synvinkel gällande hur respondenterna resonerar om grova brott i relation till synd, förlåtelse och gudsbild. När en människa vidare begår ett brott, så som ett mord, leder det till ett straff. I vissa länder i världen är straffvärdet av dessa och liknande brott förlikat med dödstraff. Syftet med det andra perspektivet är därför att ta reda på vilken inställning svenska kristna protestanter har till dödstraff utifrån deras tro. Avslutningsvis riktar studien inte enbart fokus mot respondenternas specifika åsikter, utan även vad som är bakgrunden till deras ståndpunkt och hur dem argumenterar för det. Således utgår studien utifrån följande två frågeställningar:

- Hur resonerar svenska kristna protestanter om grova brott i relation till kristendomen när det kommer till frågor om synd, förlåtelse och gudsbild?
- Hur resonerar svenska kristna protestanter om dödsstraff?

2. Bakgrund

Följande avsnitt kommer inledningsvis att redogöra för hur studien står i relation till kommande yrkesprofession som ämneslärare mot gymnasiet. Därefter kommer historien om dödstraff i Sverige att redovisas från 1500-talet till sent 1900-tal. Hur har det sett ut tidigare? Vad är orsakerna till de förändringar som har skett? Fortsättningsvis kommer historiken inom rättsväsendet och dödstraff att tas upp likväl för hur protestanter argumenterar om brott och straff idag.

2.1 Studiens anknytning till kommande profession

Studiens ämne grundar sig i kommande profession som gymnasielärare inom religionskunskap. Kristendomen, som är en av de fem världsreligionerna, har en betydande inverkan på samhället, nationer och världen. Religionen har således påverkat allt ifrån historia och kultur till värderingar och samhällsutveckling. Dödstraff är ett fenomen som visserligen längre inte är aktuellt i Sverige, men har under en lång tid varit det. Däremot är det en strafform som används i andra länder, bland annat USA, där det finns kristna protestanter som både är för och emot det. Det leder i sin tur till att kombinationen av kristendom och dödstraff går att diskutera utifrån flera aspekter och som följaktligen går att förankra till läroplanen för gymnasiet (Skolverket, 2025a). Bland annat inom frågor som berör etiska dilemman, demokrati, källkritik och argumentation samt sambandet mellan religion och samhälle. Fortsättningsvis understryker Skolverket (2025a) i samma läroplan, undervisningen präglas av kristen och västerländsk tradition. Dessutom ska undervisningen genomgående utgå ifrån människans okränkbarhet och rätten till frihet. Samtliga av dessa begrepp är centrala i studiens innehåll genom att den skildrar hur svenska kristna protestanter har beskrivit dessa under historien fram tills nutid.

Fortsättningsvis går även ämnesplanen för religionskunskap i gymnasiet (Skolverket, 2025b) att förankra till studiens innehåll. Framför allt berör det två av de centrala innehållen som framförs i läroplanen. Den första är att kursen innehåll ska erbjuda eleverna att utveckla kunskaper om: ”Olika människosyn och gudsuppfattning inom och mellan religioner’’ (Skolverket, 2025b). Det andra centrala innehållet redogör för att eleverna ska utveckla sin förmåga om: ”Analys av argument i etiska frågor med utgångspunkt i kristendom, övriga världsreligioner, livsåskådningar och elevernas egna ställningstaganden’’ (Skolverket, 2025b). Innehållet i studien kan med andra ord kombineras på olika sätt under lektionstid och kan således vara allt ifrån kunskap om kristendomen i relation till människosyn och dödstraff utifrån ett svenskt perspektiv, till att eleverna själva får öva på att reflektera och argumentera över sitt eget ställningstagande i kontrast till andras. Men framför allt bidrar studien till att eleverna erbjuds möjlighet till att lära sig om levd religion. Det kan därmed ses som ett komplement till läromedel inom undervisningen och komma än närmare hur religionen faktiskt utövas i praktiken i relation till komplexa frågor.

2. 2 Kristna protestanter och dödstraff – Svensk historik

Historiken Ivar Seth (1984) redogör för relationen mellan stat och kyrka i Sverige under 1500-talet. I samband med att statsmakten Sverige etablerades med ledning av Gustav Vasa, användes dödstraff som ett maktverktyg för att få igenom statens intressen. De som inte löd, riskerade således dessa intressen och behövde därför elimineras. Med andra ord verkade dödstraff som en avskräckningsmetod för att få människor att handla i enlighet med statens order. Detta handlingsätt motiverades i sin tur från kristendomen och den mosaiska rätten vars grund vilade på det Gamla testamentet (GT). En av de utdrag från GT som hade särskild stor betydelse var, talionsprincipen, ”Öga för öga, tand för tand’’ och som kyrkan i sin tur hävdade var högst angelägen att följa. Inte minst med anledning av att människor som begick brott inom detta ramverk, riskerade således andra människors välgång om de inte straffades. Gud ansågs med andra ord ha en sträng karaktär under denna tid och för få ta del av Hans beskydd, var det gemene mans ansvar att straffa människor i liknelse med det brott de själva begått. Det var Guds vilja och krav för att skapa rättvisa och skydda andra människor. Under 1700-talet började dödstraffet att kritiseras alltmer, vilket redogörs av prästen och doktor i teologi, Martin Bergman (1996). I samband med att diskussionerna började att blossas upp i Europa, började det även att äga rum i Sverige. En av de tänkare som hade störst inflyttande, enligt Bergman, var Cesare Beccaria. Han skrev bland annat ett verk vid namn *Dei delitte e delle pene* och som i sin tur fick genomslag senare under århundradet i Sverige i samband med att den översättes till svenska år 1770. I detta verk redogör Beccaria för varför dödstraff bör avskaffas varav ett av huvudargumentet var att eftersom människor inte har rätt till att döda andra människor, har således staten inte en sådan rättighet heller. Andra alternativ förespråkades i stället, så som slaveri och livstids fängelse Bergman (1996).

Lektor i rättshistoria, Christian Häthén (2004), skriver att även om det skulle dröja drygt ytterligare 140 år fram tills dödstraff avskaffades helt i Sverige, började människor succesivt visa på motstånd, en av dessa var kung Gustav III. Bland annat skrev han motioner till riksdagen mellan år 1778–1779 gällande att minska andelen brott som genererade till dödstraff. Även om dessa senare avslogs, ökade kungen i stället möjligheten till benådning vid dödstraff. Fortsättningsvis redogör även Seth (1984) för att flertal liknande motioner för avskaffandet av dödsstraffet skulle prägla historien framöver. Trots det, röstades det däremot ned av adeln, borgare och präster. Anledningen till att kristna protestanter fortfarande var emot avskaffandet, motiverades som tidigare nämnt av GT. För att människor skulle kunna få ta del av Guds beskydd och välsignelse, behövde samhällets välbefinnande skyddas. Människor som störde denna ordning, behövde därför elimineras (Seth, 1984).

Under slutet av 1800-talet började debatten succesivt att förändras alltmer hos kristna protestanter, skriver Bergman (u.å.). En fråga som bland annat var central, var prästers närvaro vid avrättningar, samtidigt som de predikade om förlåtelse. Fokuset började därmed att skifta från att Gud var sträng till att Kristus i själva verket förespråkade både nåd och förlåtelse. En annan central tanke som började att florera i samband med dödstraffet kritiserades alltmer, var att staten bör visa samma barmhärtighet som Gud. Brottslingar tilläts inte en andra chans

genom straffet och därmed heller inte möjlighet till förbättring och omvändelse. Det stod i sin tur kontrast till vad Gud förespråkade, det vill säga möjlighet till att alla människor kan omvända sig och därmed bör få leva (Bergman, u.å.).

Föreställningar om vilka egenskaper Gud har, började med andra ord att förändras under slutet av 1800-talet och skulle succesivt komma att likna så som det ser ut idag. Det innebar i sin tur två ting. För det första betonades att Gud förespråkade försoning och möjligheten omvändelse, framför att vara sträng (Bergman, u.å.). För det andra tog sekulariseringen fart där stat och kyrka separerades alltmer som en konsekvens av upplysningstiden. Naturvetenskapen började nu få ett allt större fäste i samband med urbaniseringen. Deismen var numera ett faktum där människans egenintressen började att sättas i första rum och Gud betraktades vara en separat del ifrån det och ansågs därmed inte längre kunna ingripa på samma sätt som man hade ansett tidigare (Eriksson & Frängsmyr, 2001). Men även om kristendomen och rättsväsendet separerades, utvecklades de i en gemensam riktning, vilket slutligen skulle leda till att dödstraff avskaffades helt i Sverige. Dessutom förändrades även synen på brott och straff. En ny tid var kommen med betoning på termer som demokrati, människans suveränitet och frihet. Med andra ord började talan föras allt mindre om dödstraff och det som nu i stället blev centralt bland protestanter var således relationen mellan brott och straff (Bergman, u.å.).

2. 3 Rättsväsendet och dödsstraff – Svensk historik

Tidigare rubrik redogör för hur synen på dödstraff har förändrats under tid bland svenska kristna protestanter. Samtidigt finns det en annan central aspekt som har påverkat allmänheten, nämligen rättsväsendet. Hur har då egentligen relationen mellan det svenska rättsväsendet och dödstraff sett ut historiskt? Som tidigare nämnt finns spår av dödstraff att finna ända tillbaka till medeltiden och anledningarna till att det har använts har vidare varierat. Exempelvis använde Gustav Vasa det som ett maktverktyg under 1500-talet, medan Karl IX under 1600-talet tillskrev samtliga domstolar rätten att tillämpa straffet i samband med grova brott för att skydda allmänheten. Domstolarna lutade sig då tillbaka mot Moseböckerna i GT när ett straffvärde bestämdes (Nationalcyklopedin, u.å.).

Dödstraff var dock en sakfråga som väckte stor debatt i samhället och åsikterna var splittrade, till den grad att i samband med att domstolar omprövade en dom, ändrade straffvärdet från dödstraff till en mildare grad (Nationalencyklopedin, u.å.). Enligt Bergman (1996) var det dock specifikt en man som väckte stor uppståndelse i debatten och som skulle komma att påverka svenska invånare och riksdagen, för att sedan även vara en bidragande faktor till senare lagförändringar. År 1866 skriver juristen Knut Olivecrona sitt verk ”Om dödstraff’’ där han argumenterar för att avskaffa dödstraffet av flera skäl. Bland annat på grund av att han ansåg att det inte hade en avskräckande effekt på människor och att kriminaliteten således heller inte tenderade till att minska. Men även på grund av att Olivecrona menade att det svenska folket hade utvecklats till den grad, att ett sådant straff inte var nödvändigt att prägla ett svenskt rättssystem (Bergman, 1996).

1900-talet skulle vidare komma att bli det århundrade där flertal förändringar skulle komma att ske i relation till dödstraff. Den 23 november 1910, avrättas den sista personen i Sverige, Johan Alfred Ader. Mannen, som mot sitt nekande, dömdes till döden genom avrättning med giljotin efter att ha dömts för att ha rånat och mördat en ung kvinna (Stockholmskällan, u.å.) Det är dock inte förrän år 1919 som regeringen efterfrågar en statlig utredning gällande dödstraff, som senare konstaterar att det bör avskaffas. Motiveringen är i sin tur att det anses vara en föråldrad rättsprincip som inte går att förankra i modern tid. Dessutom anses det ur ett preventionsperspektiv vara onödigt eftersom det finns andra straff som kan motsvara samma värde, så som livstids fängelse (Sveriges riksdag, 1921:144). Därefter finns det tre centrala årtal som framkommer som särskilt viktiga i samband med att Sverige avskaffar dödstraff. År 1921 avskaffas det i fredstid (Sveriges riksdag, 1921:39) och år 1972 avskaffas dödstraff under krigstid (Sveriges riksdag, 1972:138). Avslutningsvis tog Sverige ett än längre avstånd från dödstraff i samband med att förbud inrättades mot det i Regeringsformen år 1975 (RF 1974:152).

2. 4 Svenska kristna protestanter i relation till brott och straff – 1900-tal till nutid

Det går med andra ord att konstatera att motståndet till dödstraff succesivt har växt sig större under historien i Sverige. I samband med att uppfattningen om Gud och Hans egenskaper började att förändras under slutet av 1800-talet, skedde flertal förändringar bland alla kristna i det svenska samhället. Dödstraff började få ett allt mindre fäste i samhället eftersom det ansågs vara ett föråldrat tillvägagångsätt att utöva straff. Ett för stort fokus ansågs läggas på vedergällning snarare än rättvisa. Men framför allt, stred det mot de principer som förespråkades av Gud. Det fanns inte rum för varken omvändelse, förlåtelse eller kärlek i samband med tillämpning av dödstraff. En fråga som därmed blir central är hur relationen till brott och straff ser ut bland protestanter idag. Vad är ett straff? Bör det finnas straff? Vad för syfte bör straff ha?

Hur vidare detta tog sig till uttrycks hos fängelsepräster under 1900-talet redogörs av forskare inom historia och kriminologi, Roddy Nilsson (2013). Att människor begick brott hade tidigare ansetts bero på brist på moral och kristenhet. Allt eftersom började andra tänkbara faktorer att framträda som respektive individs bakgrund och sociala svårigheter. Det kunde vidare vara en konsekvens av trauman från barndomen, alkoholism eller materialism. Det ledde i sin tur till att synen på brott och straff succesivt kom till att ändras. Fängelsestraff ansågs vara nödvändigt i form av att den tilltalade fick tid för att reflektera, läka och växa som människa. Tanken om rehabilitering stod i centrum och tiden för straffet skulle därmed varken vara för lång eller för kort. Eftersom om tiden i fängelset var för kort, tenderade riskerna för återfall att vara höga. Blev fängelsevistelsen i stället för långvarig, fanns det risker att den inte tilltalade skulle kunna återgå tillbaka till samhällslivet (Roddy Nilsson, 2013).

Även om vikten av rehabilitering har växt sig allt starkare i det svenska samhället sedan 1900-talet, kvarstår det delade åsikter om det faktum. Teologen Olof Edsinger (2022) redogör för två huvudgrupperingar med olika förhållningsätt hos protestanter. Den ena sidan kan tolkas att vara desto mer för rehabiliteringstanken, där termer som barmhärtighet och en andra chans i relation till straff är centrala. Den andra sidan förespråkare i stället hårdare straff. Oavsett ställningstagande utgår argumenten ifrån vad Edsinger (2022) menar är ”positiva” samt ”negativa” faktorer som ett straff innefattar. Dessa har i sin tur olika tyngdpunkt beroende på om inställningen är för eller emot hårdare straff. De ”negativa” faktorerna är vidare att det ska skydda medborgarna i samhället att utsättas från liknande brott och att det ska ha en avskräckande effekt och hindra andra från att begå samma gärning. ”Positiva” faktorer är å andra sidan att det innebär en upprättelse till anhöriga, möjlighet för den tilltalade att sona för sitt brott och tid för självutveckling för att kunna återgå tillbaka samhällslivet. Samtliga av dessa faktorer ställs med andra ord emot varandra i relation till straff och brott och utgör således grunden för vilket ställningstagande protestanter antar i relation till frågan om straffvärde (Edsinger, 2022).

Ett ytterligare exempel som är representativt för hur många svenska kristna samfund kan resonerar om straff, presenteras av Sveriges Kristnas Råd (2020), som menar att strängare straff än livstid fängelse saknar ett egenvärde. Ur ett brottsofferperspektiv förespråkas livstidsfängelse i samband med mord, då brottet anses vara av en sådan art att det leder till flertal negativa konsekvenser, tanken om upprättelse är således central. Däremot betonas det, utifrån den tilltalades perspektiv, att ovissheten gällande hur länge en individ ska sitta i fängelse, kan vara nedbrytande och att det är vidare en aspekt som bör beaktas i samband med att ett straff utdelas. Fokus bör heller inte ligga på hämnd, eftersom riskerna för att våldspiral fortlöper tenderar då till att öka. Rådet menar att i samband med att straffvärde bestäms, bör fokus snarare riktas mot att den tilltalade tilldelas ett straff av en sådan karaktär att tid för personlig utveckling erbjuds, samtidigt som de anhöriga ska uppleva att de får upprättelse (Sveriges Kristnas Råd, 2020).

3.Tidigare forskning

Forskning visar att Gudsbilden har en avgörande roll på synen av påföljder vid brott samt dödstraff hos protestanter. Hur argumenten ter sig beroende på förhållningsätt varierar om Gud anses att ha en karaktär som dömande eller kärleksfull, menar Christopher D. Bader et.al (2010). Ifall då inställningen till dödstraff är positiv, beskrivs Gud att vara en sträng och hård domare. Synd är vidare något som Gud inte tar lätt på, därför menar protestanter som är förespråkare till dödstraff att samma princip bör gälla på jordelivet och därmed legitimeras hårdare straff. Dessutom finns en helig ordning som är skapad av Gud och dödstraff kan därmed vara ett medel för att upprätthålla denna ordning. Protestantiska anhängare som är emot dödstraff tenderar däremot i högre utsträckning att se Gud som förlåtande och barmhärtig. Ifall då en synd har begåtts, är Gud inte sträng, utan visar snarare på stor nåd. I frågor gällande brott och straff, förespråkas därför rehabilitering och försoning framför hårda straff, där människans unika samt omätbara värde även blir centralt i argumentet (Christopher D. Bader et.al (2010). Tidigare forskning stöds även av doktor i teologi, Martin Bergman (1996), som menar att anledningarna till att dödsstraff anses vara oförenligt med modern kristen lära beror på den förändrade bilden av Gud, Jesus och människosynen. Gud, som ses som förlåtande likväl som Han har en konstant syn på att människan alltid kan förändras. Jesus, som betraktas som en förespråkare av förlåtelse och som dog på korset för syndernas förlåtelse. Människosynen, där det omätbara samt okränkbara värdet av en människa lyfts som centrala inom tron (Bergman, 1996).

I likhet med Christopher D. Bader et.al (2010) menar Candalyn B. Rade et.al (2016) att Gudsbilden har en stor betydelse om kristna är för eller mot dödsstraff. Candalyn B. Rade et.al (2016) menar däremot att fler faktorer kan vara avgörande till inställningen, så som Bibeltolkning eller synen på förlåtelse. Tillhörigheten till inriktning eller samfund, anses inte spela någon roll. Några som däremot invänder mot den sistnämnda, är kriminologen och sociologen Monica K. Miller och sociologen R. David Hayward (2007), som menar att inriktning och samfund ha en stor betydelse gällande inställningen till dödstraff. Bland annat mot bakgrund av att fler protestanter är benägna till att stötta dödstraff i jämförelse med andra kristna inriktningar, där en av de främsta orsakerna identifieras till en mer konservativ läsning av Bibeln.

Fortsättningsvis redogör professor i kriminologi, Daniel McCarthy, och professor i kriminologi samt sociologi, Ian Bruton-Smith (2024), att det finns fler faktorer än den religiösa tillhörigheten som påverkar inställning till dödsstraff. Det kan vidare även påverkas av nationella moraliska principer, normer och kulturella aspekter. Ett sådant exempel är länder som inte har dödstraff i sin lagstiftning, kristna protestanter tenderar då i dess helhet påverkas av rådande normer från institutionerna. I länder där dessutom hög tillit finns till polis och domstolar, anses rättvisa kunna skipas, utan att det ska innebära någons död. I fall som dessa, anses landets normer att förstärka kristna principer som berör livets helgd och medkänsla.

Visserligen anses hög tillit till rättsstaten även finnas i länder som tillämpar dödstraff. Dödstraff motiveras då genom att det är en funktion för att skipa rättvisa och social ordning. Dödstraff är på så sätt inte enbart en etablerad del av kulturen, utan likväl en del av den sociala normen, vilket i sin tur påverkar synen på straffet.

Sammanfattningsvis har Gudsbilden en stor betydelsefull för inställning till dödstraff hos protestanter. Anhängare som ser Gud som kärleksfull, nådig och förlåtande tenderar i högre utsträckning vara emot dödstraff. Medan protestanter som ser Gud som en domare som både är sträng och vill upprätthålla en viss ordning, är i högre utsträckning för dödstraff. Däremot finns det flera andra avgörande aspekter som påverkar synen på brott och straff varav en av dessa är hur pass liberalt respektive konservativt Bibeln utläses. Andra orsaker som tidigare forskning likaså har identifierat är att religionen påverkas av kulturella företeelser och rådande normer. Samhällets utformning av intuitioner, lagar och ordning samt tilltro till tjänstemän spelar därför en stor roll.

4. Metod och material

Följande avsnitt kommer att redogöra för bakgrunden till de val som har tagits under processens gång. Dessutom kommer arbetets utformning, beaktningar och avgränsningar samt användandet av digitala hjälpmedel att beskrivas.

4.1 Forskningsansats

Denna studie präglas av en kvalitativ ansats som vid dess utformning har tagit avstamp från litteratur skriven av Robert K. Yin (2013). Syftet är att skapa en helhetsbild som vidare utgår från att skapa förståelse för människor på djupet, genom att kombinera till exempel intervjuer, dokument eller observationer. I detta fall har det tagit sig till uttryck genom att inledningsvis presentera information hämtat från digitalt och fysiskt material som står i relation till valt ämne. Det med syfte av att skildra en helhetsbild av relationen mellan kristna protestanter och brott samt straff. Men framför allt är det en kvalitativ intervjustudie som präglas av djupgående intervjuer med färre deltagare. Detta med anledning av att möjliggöra en djupare granskning av människors tankar, känslor och erfarenheter.

Fortsättningsvis kommer den kvalitativa ansatsen att ge en än mer utvecklad bild av svenska kristna protestanters syn av dödstraff och deras relation till brott och straff genom semistrukturerade intervjuer (Bryman, 2008), vilket är vanligt att kombinera i samband med kvalitativa intervjuer. Semistrukturerade intervjuer kännetecknas vidare av att en intervjuare ställer frågor till en respondent utifrån en intervjuguide (se bilaga A). För mer information hur arbetet utformas utefter denna metod sker hänvisning till nästkommande rubrik.

Avslutningsvis skriver Yin (2013) att den kvalitativa forskningsansatsen utgår ifrån att skildra människors upplevelser utifrån deras erfarenheter, tankar och känslor. Samtidigt bör dessa faktorer även sättas i relation till miljö, kultur och livsvillkor för att presentera en helhetsbild till dessa upplevelser och följande studie kommer därmed att ta samtliga av dessa aspekter i beaktning.

4. 2 Metod

Som tidigare nämnt utgår studien från Alan Brymans semistrukturerade intervjuer (2008). En semistrukturerad intervju är en form av kvalitativ intervju som kännetecknas av att en intervjuare ställer frågor till en respondent utifrån en intervjuguide (se Bilaga A). I detta fall är intervjuguiden bestående av tre huvudteman som står i relation till undersökningens frågeställningar och som är till för att skapa ett öppet samtalsklimat mellan respondent och intervjuare. Till respektive huvudfråga finns även följdfrågor ifall då respondent upplever att en fråga är svår att besvara, avböjer att besvara eller för tillgå nya perspektiv. Dessutom

finns det även möjlighet till att ställa andra frågor som inte framkommer i intervjuguiden, eftersom semistrukturerade intervjuer centrerar kring respondenternas erfarenheter och tankar.

Dessutom är det även centralt att ställa frågor som berör respektive respondent generella bakgrundsinformation så som ålder, kön och namn. Även information om specifik bakgrundsinformation som tidigare erfarenhet, nuvarande ämbete samt position bör framkomma. Det senare utgör en stor betydelse för att respektive respondents svar kan sättas in i ett sammanhang (Bryman, 2018).

Med bakgrund av tidigare information genomfördes åtta intervjuer totalt. Längden varierade mellan 30 och 60 minuter. I samband med uppstarten av intervjuerna presenterades arbetets utformning och bakgrunden till att jag har valt att skriva om kristendom i relation till brott och straff, med ett särskilt fokus på dödstraff. Därefter startade inspelning och intervjuerna följde i regel intervjuguiden i kronologisk ordning, där minst en till två frågor ställdes per tema. I vissa fall kunde fler frågor från ett och samma tema att ställas om respondenten verkade ha mycket tankar och/eller erfarenhet av ett särskilt tema. För att missförstånd ska undvikas i senare del av arbetet, valde jag även att emellanåt att sammanfatta vad respondenten berättat vid mer komplexa redogörelser.

Avslutningsvis ägde sju av åtta intervjuer rum på fysisk plats, antingen på ett kontor hos respondentens församling eller på Jönköping University. En av dessa intervjuer hölls dock på det digitala forumet, Zoom. Oavsett om ett samtal har skett på fysisk eller digital plats, har samtliga spelats in. Längden på intervjun som ägde rum digitalt var lika lång som vissa av de intervjuerna som skedde på fysisk plats. Däremot bör det ändå diskuteras för- och nackdelar med att välja digitala forum som val vid intervju. I detta fall fanns det ingen möjlighet för mig som intervjuare eller respondenten att mötas fysiskt på grund av det geografiska avståndet. Därmed föll valet på ett digitalt möte i stället, vilket möjliggjorde att ett samtal ändå kunde äga rum. Även om det digitala mötet bidrog till att vara mer fokusorienterat, finns det risker med ett sådant samtal, så som minskad social närvaro, kroppsspråk som blir svårare att avläsa likväl som ett avslappnat samtal kan bli svårt att uppnå. I detta fall fungerade det dock bra och respondenten verkade vara van vid en sådan konstellation, vilket bidrog till ett effektivt, men ändå innehållsrikt, samtal.

4. 3 Material, urval och avgränsning

Inledningsvis skickades inbjudan för deltagande till studien in till protestantiska, katolska och ortodoxa samfund inom Jönköpings, Nässjös, Göteborgs och Falköpings kommun. Samtliga som tackade ja för intervju, tillhörde ett protestantiskt samfund. Alla deltagare, utom en, är därför antingen präster eller pastorer inom protestantiska samfund. Den person som däremot inte besitter ett sådant ämbete, verkar som kommunikationsansvarig inom sitt samfund.

De avgränsningar som har gjorts i relation till studien är flera. En strävan efter att samtliga intervjuer ska äga rum på fysisk plats har beaktats i högsta grad. Dels med anledning av att valt ämne kan uppfattas som kontroversiellt och tillvägagångsättet tenderar att leda till desto mer lättare och naturliga samtal. Dels underlättar det även för mig som intervjuar att kunna avläsa kroppsspråk, minimera riskerna för missförstånd och lättare utforma en djupgående intervju. Valet med att eftersträva att så många intervjuer som möjligt ska vara fysiska har lett till att alla respondenter, utom två, verkar i Jönköpings kommun. De respondenter som inte bodde i Jönköpings kommun, bodde i stället i Göteborgs samt Nässjös kommun. En annan avgränsning är att studien enbart riktar fokus mot kristna protestantiska samfund och utesluter därmed deltagande av församlingar från andra religioner.

4. 4 Etiska överväganden

Etiska övervägande i relation till vald metod har delvis utgått från litteratur skriven av Jan Torst (2010). En av dessa är att samtliga intervjuer är strängt konfidentiella. Samtliga respondenter är med andra ord anonyma och har därför ersatts med pseudonym. Det med anledning av att ingen ska känna sig otrygg med att ställa upp på intervju och därför ska namn likväl som andra igenkänningsfaktorer undvikas. En ytterligare avvägning som har gjorts i samband med studiens utformning är att därför heller inte presentera vilka specifika protestantiska samfund respondenterna verkar i, eftersom det anses röja respondenternas anonymitet.

Fortsättningsvis betonar Torst (2010) att alla etiska principer bör prioriteras framför all typ av forskning. Därför är det viktigt som intervjuare att förhålla sig till särskilda riktlinjer och således även framföra dessa till samtliga respondenter. I samband med uppstart av intervjun har respektive respondenten meddelats om studiens utformning och medgett sitt godkännande av att delta innan uppstart, muntligt likväl som skriftligt. Alla respondenter har därför fått ett utskick med en samtyckesblankett innan intervjutillfälle för att återkomma med synpunkter, innan denna har godkänts och undertecknats i samband med mötet. Hänvisning till samtyckesblanketten, som har utformats med hjälp av Jönköping University guide för en sådan blankett (Studentwebben, 2025), finns vidare att hitta som Bilaga B.

4. 5 Analysmetod och teoretiskt perspektiv

I denna studie kommer jag att använda en tematisk analys i kombination med en argumentationsanalys samt hermeneutik. Vad som vidare kännetecknar en tematisk analys är bland annat att den utgår från ett teoretiskt ramverk som i sin tur analyserar, redovisar och presenterar kategorier som står i relation till material och metod. Kategoriseringen ska därmed bygga på explicita teman utifrån valda frågeställningar (Säfsten & Gustavsson, 2019). Kategoriseringen som har valts i detta fall är följande:

1. Protestanter och dödstraff
2. Protestanter och människosyn
3. Protestanter och förlåtelse

Dessa motiveras av att samtliga kategoriseringar anses ge en god överblick över resultatet som helhet. Kategorierna bygger även på varandra, vilket betyder att med hjälp av information som framkommer i första kategorin, bidrar i sin tur till ett större förståelse för den andra kategorin, och så vidare.

Arbetsprocessen kommer vidare att utgå ifrån litteratur skriven av Kristina Säfsten och Maria Gustavsson (2019). Viktigt att förtydliga är att det inte är en linjär process, utan arbetet sker parallellt och interaktivt. Med andra ord justeras arbetet ständigt för att ge en tydlig och röd tråd i relation till studiens syfte samt frågeställningar och resultat. Tillvägagångsättet efter respektive intervju har med andra ord inte enbart utgått ifrån att sammanställa materialet och sedan transkribera. Arbetet har kontinuerligt präglats av frågor så som: ”Vad är det som sägs?’’, ”Hur kan jag förstå det?’’ och ”Vilka likheter respektive skillnader finns mellan de olika respondenternas utsagor?’’. Därefter har materialet kodats. I följande studie har kodningen delats upp med hjälp av sex olika teman. Kodningen utgår ifrån att fastställa vilka företeelser som framkommer i svaren och anses vara mest relevanta i relation till studiens två frågeställningar.

Som tidigare nämnt har analysmetoden valts att kombineras med en argumentationsanalys av flera skäl. Inte minst på grund av att det som framkommer som mest centralt i resultatet inte är varför svenska protestanter tycker som de gör, utan snarare hur de resonerar. Nuvarande bakgrund och tidigare forskning riktar till stor del fokus på varför, snarare än hur. Således motiveras valet av argumentationsanalys att falla naturligt, men även fylla ytterligare en lucka inom forskningsfältet. Vad som vidare kännetecknar en sådan analys redogörs av Rolf Ejvegård (2005). Syftet med att en argumentationsanalys är att ge en helhetsbild över materialet och vad som sägs. Därmed bör detaljer undvikas att redovisas och det är analytikerns uppgift att sortera den fakta som anses vara väsentlig att presentera som rör sig tydlig emot målet, i detta fall valda frågeställningar. Studien präglas även av tolkningsläran, hermeneutik, som tar avstamp från litteratur skriven av Per-Johan Ödman (2016). Hermeneutik, är en översättning av grekiskans *hermeneuein* och kan översättas till *att tolka* på svenska. Det betyder med andra ord att tolkning ligger till grund för att skapa förståelse och mening för det sammanhang som beskrivs. Förförståelsen är således central, eftersom det påverkar hur en tolkning görs och därmed även påverkar den slutgiltiga slutsatsen.

Den tematiska analysen används i form av att definiera vad som framkommer i materialet och vilka centrala teman som har identifierats. Det medför även att resultatet präglas av en röd tråd som gör det enkelt för läsaren att följa progressionen. En överblick skapas så ledes över respektive respondents utsaga. Argumentationsanalysen bygger i sin tur på att analysera de

olika argument som framgår utifrån kategoriseringen och tematisering. Det bidrar även till att urskilja likheter respektive skillnader, men även att en djupare förståelse skapas utifrån det material som framgår. För att skapa ett större djup inom argumentationsanalysen och för att rikta ett än större fokus på hur:et, har även följande frågor varit i bakgrunden när jag har intervjuat respondenterna och sammanställ materialet:

- Finns det fler orsaker till att X tycker som han/hon gör?
- Vad är bakgrunden till X ställningstagande?
- Vilken relation har X ställningstagande till kristendomen?
- Historier? Egna erfarenheter?
- Finns det andra tänkbara svar till X:s primära ställningstagande?

Avslutningsvis har den hermeneutiska ansatsen tagit sig till uttryck genom att resultatet präglas dels av respondenternas egna utsagor, dels min egen tolkning av det som sägs. Genom att kombinera det som explicit har sagts under intervjuerna och det som implicit är syftet, anses bidra till en djupare analytisk förståelse av resultatet. Med det sagt, vad som vidare är det underliggande syftet är en individuellt och kan variera från individ till individ. Studiens resultat är därmed bestående av ett växelspel mellan respondenternas uppfattning och min egen tolkning av det.

4. 6 Användande av digitala hjälpmedel

Som tidigare nämnt har alla intervjuer blivit inspelade med hjälp av röstmemo funktion på iPhone. Därefter har dessa konverterats till en ljudfil och transkriberats med hjälp av appen ”Whisper Transcription’’. Detta har använts med anledning av att säkerställa materialets validitet och reliabilitet. För att undvika risken för att glömma resonemang och dess detaljer, har inspelning därmed ansetts att vara det bästa alternativet. Dessutom har det varit en förutsättning för att kunna transkribera materialet, justera och läsa igenom det för att kunna ge en så ärlig bild som möjligt av respondenternas utsagor. Men även för att kunna bearbeta materialet och välja ut de mest relevanta delar till resultatet.

Transkriberingen har dessutom kontrollerats manuellt i efterhand genom att justera och ändra sådant som blivit fel genom att lyssna om på inspelningarna. Däremot har en av intervjuerna varit särskild svår att transkribera manuellt med anledning av att telefonen var kopplad till Bluetooth vid inspelning av intervju. Det medförde i sin tur en avsevärd sämre ljudkvalité, vilket har lett till att det har varit svårare att kontrollera innehållet på egen hand efter den digitala transkriberingen. Med hjälp av det jag själv har kommit ihåg och det som har kunnat återskapas digital, anser jag intervjun fortfarande går att använda i dess helhet, men där visa

brister finns och är anledning till att en respondent inte framkommer lika mycket i resultatet som resterande.

Andra verktyg som har använts under arbetet utöver de källor som nämns i referenslistan är Chat GPT. Det har nyttjats i syfte till att söka efter relevanta webbsidor, artiklar och böcker för studien. Chatten har även under arbetets gång använts som ett bollplank, för att tillgå hjälp med delar i studien som bör utvecklas, förtydligas eller ändras. Däremot bör det förtydligas att svaren givna av Chat GPT, aldrig har skrivits rakt av, utan enbart fungerat som inspiration och ett möjligt tillvägagångsätt för att förbättra studiens kvalité. Densamma gäller fall då material till delar som bakgrund och tidigare forskning har efterfrågats. Källor som utgör innehållet i studien hämtat från AI-verktyget har dess för innan noggrant kontrollerats gällande dess trovärdighet utifrån de grundläggande principerna om källkritik, nämligen: Hur? Var? När? Varför? Avslutningsvis har den digitala mötesplatsen Zoom använts ifall då ett fysiskt möte inte varit möjligt.

5. Resultat

I följande del framkommer resultatet av intervjuerna. Svaren kommer att presenteras utifrån studiens två frågeställningar som har kategoriserats utifrån tre centrala delar: Kristna protestanter och dödstraff, kristna protestanter och människosyn samt kristna protestanter och förlåtelse. Dessa kategorier har i sin tur delats in teman utifrån vad som har framkommit i intervjuerna. Dessutom används en argumentationsanalys i syftet att belysa hur respondenterna resonerar i sina ställningstaganden. Tematiseringen är därför vald för att kunna presentera och ge utrymme till det faktum, men även för att urskilja likheter samt skillnader.

5. 1 Hur resonerar svenska kristna protestanter om dödsstraff?

Den andra frågeställningen berör vilket ställningstagande respondenterna har till dödstraff och hur de resonerar när de redogör sitt ställningstagande utifrån sin tro. Med andra ord vill jag ta reda på varför de tycker som de gör. Är det enbart utifrån deras tro, eller finns det andra erfarenheter och personliga värderingar som är underliggande till deras ståndpunkt? Första kategoriseringen i resultatet är kristna protestanter och dödstraff, som i sin tur står i relation till studiens andra frågeställningen.

5.1.1 Kristna protestanter och dödstraff

I följande kategorisering presenteras om respondenterna i studien är för eller emot dödstraff samt vilka anledningar som ligger bakom. Dessutom kommer betydelsen av Nya testamentets (NT) belysas.

Tema 1: Dödstraff är oförenligt med kristen tro

När jag ställer frågan till respondenter gällande deras inställning till dödstraff är samtliga snabba med att beskriva sin ståndpunkt men även motivera svaret till sitt ställningstagande. En av dessa är Leif, som visserligen inte arbetar som pastor i sin församling, men är en trogen medlem sedan han var barn. ”Jag är emot det, dödstraff. Jag tycker det känns barbariskt. Det känns varken modernt eller som demokrati. Det känns fel tycker jag”. Han menar i sin tur att ställningstagandet bottnar i dels hans människosyn, dels kulturella attribut. Människan är unik och inte bara skapad till Guds avbild, utan är även ett av Hans barn. Hans svar ger därför intrycks hos mig att det därmed finns ett unikt inneboende värde av att vara just människa. Människor bör älska varandra i så lång utsträckning som möjligt, och om det inte går, åtminstone respektera varandra på grund av detta värde och relationen till Gud.

Något som Leif vid upprepande tillfällen även nämner är människans okränkbarhet. Värdet som tilldelats människan av Gud själv, är så pass högt att det inte går att mäta. Det är inte bara ett faktum, utan det innebär även ett ansvar hos människor att handla enligt detta. Dödstraff

strider därmed mot denna okränkbarhet. Leif nämner även betydelsen av de kulturella attributen. Det vill säga att han är uppväxt i en kultur, där dödstraff upplevs vara långt bort från den verklighet han är uppväxt och lever i. Han är född och uppvuxen i Sverige, långt efter den sista avrättningen ägde rum och lagar som succesivt har inrättats till att skydda människor från att utsättas från brott. Men det är även ett land där en väl etsad tanke om rehabilitering finns. Om en människa begår ett brott, ska straffet i de fall det är möjligt, vara präglat av att återföra människan tillbaka till samhället.

En annan respondent som i likhet med Leif också nämner människans okränkbarhet när vi diskuterar varför han är emot dödstraff är Carl, som har arbetat inom kyrkan sedan år 2001 och numera är präst. När jag frågar om hans inställning till dödstraff svarar Carl: ”Jag menar då att i grunden så är människans liv och rätten till liv okränkbart. Det finns ingen möjlighet för någon annan människa eller någon annan makt eller myndighet att ta en annan människas liv’’. Ytterligare en respondent som resonerar liknande är Christian som har arbetat som pastor sedan 30 år tillbaka, han uttrycker sig på följande sätt:

> Jag tänker ju att jag är emot dödstraff. Vi kan markera en punkt från början. Jag är emot det av flera skäl, dels människovärdefrågan. Där jag tänker att en människa är oändligt värdefull och viktig. Att ta en människas liv är ett otroligt brutalt stort steg och kränka människovärdet.

Både Leif, Carl och Christian nämner med andra ord det okränkbara människovärdet och tycks resonera på liknade sätt, även om det finns aspekter som skiljer deras svar åt. Å ena sidan diskuterar Leif termen utifrån flera perspektiv så som modernitet, demokrati och att människan både är skapad till Guds avbild, men är ett av Hans barn. Carl och Christian diskuterar å andra sidan det okränkbara människovärdet som är så pass högt att det inte går att mäta, där det varken finns något eller någon som har rättighet till att beröva henne den. Ett exempel som Christian även ger när vi diskuterar hans inställning till dödstraff är vidare att mord och dödstraff kan likställas med varandra:

> Tar vi liv som samhälle så att säga i ett dödstraff, så gör vi egentligen samma som det fel som den gjorde som dödade. Det är ju inte det att man ser lätt på mord eller dråp för det. Eller människors brott liksom. Men nej, jag tror ändå att man inte ska kränka livet på det sättet.

Han betonar att mörda en annan människa är fel och innebär mycket smärta för alla inblandade. Men att sedan välja och bestraffa den tilltalade på liknande sätt, gör att våldspiralen fortsätter och samma fel återupprepas. Något som tidigare har blivit väldigt fel, tillrättavisas med andra ord inte genom att göra samma fel. Här föds i stället tanken om försoning, som Christian menar är viktigare än hämnd och som utvecklas senare i resultatet.

Ytterligare en respondent som nämner livets okränkbarhet, är Torbjörn, som arbetar som pastor. Han talar dock om det på ett annat sätt i jämförelse med tidigare respondenter. Även om han i likhet med tidigare nämnda respondenter också talar i termer som ”livets okränkbarhet” och att livet är ”heligt”, innehåller hans resonemang ett annat perspektiv att

beskriva vad det egentligen innebär. Han menar att livet har en början och ett slut. Den som vidare har makten över denna början och slut är enbart Gud själv och därmed är han även emot dödstraff eftersom det strider mot denna princip.

Jag vill återgå till Leif. Efter att ha diskuterat hans inställning till dödstraff, frågar jag om han har bibliska referenser som ger grund till hans argument. Han svarar mig då att han har flera sådana exempel. Leif redogör då om en berättelse när en kvinna anklagas för att ha varit otrogen mot sin make. Några män tar med henne och för henne till Jesus för att bli dömd. Eftersom det var under en tid som romarna styrde, var det inte Jesus själv som hade rätt till att döma. Leifs tolkning är därför att Jesus utsattes för en prövning. Där Jesus i sin tur valde att varken döma kvinnan eller männen, utan ifrågasatte snarare vilka som var helt fria från synd. Även om han i samband med denna berättelse visserligen inte förlikade sig med det genomförda äktenskapsbrottet, utan gav tydliga indikationer på att det var fel och bör undvikas, precis som andra synder, hjälpte han kvinnan till att varken bli dömd eller dömas till döden. Leif menar att en liknande princip kan användas i samband med grova brott som i vissa delar av världen är förlikat med dödstraff. Trots att otrohet klassades som ett mycket grovt brott under den tid Jesus levde, straffade han inte med döden. Detsamma bör även gälla idag, oavsett typ av brott, hävdar Leif.

Samma bibliska referens används av en annan man, vid namn Tore, som arbetar som pastor i ett annat frikyrkligt protestantiskt samfund när jag ställer samma fråga till honom. Han hävdar i likhet med Leif, att berättelser styrker det faktum att Jesus inte förespråkade dödstraff, även om en tydlig synd hade begåtts. Han är dessutom enig om den kulturella aspekten spelar stor roll, att vara uppvuxen i ett land där straffet inte tillämpas, bidrar till att man desto mer sällan är för det. Han talar dessutom med erfarenhet av att ha bott i två olika länder. Det som däremot står i kontrast Leifs tolkning av berättelsen, är att han menar att berättelsen skildrar hur barmhärtighet och nåd kan samexistera ifall då dödstraff anses vara det rätta straffet. Han uttrycker sig på följande sätt:

> Det finns saker i mitt liv där jag inte vill ha rättvisa. Om jag kräver rättvisa för den personen, så förväntar sig samma individ detsamma av mig. Om jag då i stället i mitt liv vill ha nåd och barmhärtighet, då är det så här: Okej, men om jag vill ha nåd och barmhärtighet i mitt eget liv, men inte för andra. Det går ju inte. Hur absurt skulle det inte vara?

Tore menar med andra ord att en människa tenderar till att kräva att rättvisa skipas för andra, men desto mer sällan för sig själv. Men om du själv inte blir behandlad på samma sätt, kan man verkligen då begära annorlunda utfall för andra? Tanken om att: ”Ingen människa är fri från synd”, så som Tore själv uttrycker det, verkar ha en stor betydelse för hans ställningstagande. På så sätt ansluter begreppet barmhärtigheten i relation till frågan, då det bidrar till en ödmjukhet till sig själv och andra, vilket är ett ytterligare argument emot dödstraff, menar Tore. En annan respondent, Anna som arbetar som pastor, nämner även betydelsen av Jesus och hur han förespråkar kärlek, förlåtelse och omvändelse, vilket leder till att även hon är emot dödstraff, men även påverkar hon hur argumenterar inom sakfrågan:

> För mig är det väldigt svårt att förena dödstraff med min tro. Jag kan förstå argument, men på grund av att det starkt hänger ihop med förlåtelse, ger människor en chans att förändras och annat, så för mig ligger det långt bort att se dödstraff ska vara förenligt med den tro jag har och hur jag läser bibeltexterna.

När jag sedan frågar Anna om vad hennes tro är berättar hon bland annat om betydelsen av Jesus. Utan att gå in för mycket på nästkommande tema, talar hon om att kristendomen innehar två heliga skrifter som är viktiga på olika sätt. Men med anledning av att hon tror på Jesus, läser hon GT i skenet av det NT. Vidare kommer Jesus med två specifika centrala budskap i NT, nämligen förlåtelse och försoning. Även om tolkningsföreträde, förlåtelse och försoning kommer att diskuteras i nästkommande rubriker är det viktigt att lyfta argument som dessa, då det förekommer i flera fall när respondenterna diskuterar om dödstraff. I Annas fall är Jesus en tydlig indikator på varför dödstraff inte bör tillämpas av just denna anledning, där all mån av försoning och förlåtelse förespråkas i så lång utsträckning som det går. Även om hon själv understryker att vägen dit inte alltid är enkel.

Ett annat perspektiv som lyfts av Peter, som arbetat inom två olika kristna frikyrkor under sina 25 år som pastor, är hur den kristna kyrkan har påverkat det svenska samhället. I likhet med de andra respondenterna, är han emot dödstraff och han menar likväl som tidigare nämnt att han tror att den kultur han är född och uppväxt i har påverkat hans åsikt. I samband med att han redogör för sin inställning till dödstraff, frågar han mig när den sista avrättningen ägde rum i Sverige. Han blir chockad och svarar följande:

> Ja, det är tag sedan, sedan kan jag också tycka att det är förvånansvärt sent. Denna kyrka vi sitter i nu har ursprung bak till 1850-talet och kommer från Svenska kyrkan och så vidare. Så denna frikyrkotradition, fanns ju långt innan 1910. Det fanns ju en idé långt innan 1910, omkring det här allas rättigheter, värde och lika röster och så där. Kyrkan var ju en föregångare inom de områdena, där det också dröjde förvånansvärt länge innan vi fick lika rösträtt för män och kvinnor. Så i någon mening tänker jag att faktiskt att kyrkan har en positiv tro och impact. Men det har liksom legat lite före på något vis. Och också vara en pådriven kraft, liksom: Hörrni, det här med dödstraff är ju inte riktigt läge.

Peter menar med andra ord att kyrkan har verkat som företrädare för hela det svenska samhället och även varit en pådrivande faktor till att exempelvis, påverka politiska beslut. Hans svar kan tolkas som kristendomen har haft en viktig funktion eftersom det har lett till betydelsefulla reformer.

Ett annat perspektiv som två andra respondenter lyfter och utvecklar i sina resonemang gällande varför de är emot dödstraff är Christian och Kenny. Båda lyfter riskerna med att döma en oskyldig. I flera fall har de hört talas om fall i massmedia där det senare framkommit att oskyldiga har dömts till döden. Att risken finns, anses därför räcka som ett argument emot tillämpningen av dödstraff. De nämner även att det finns flera exempel i Sverige, där straffet

visserligen inte längre tillämpas, men där oskyldiga avsitter fängelsestraff och det senare framkommer att den tilltalade är oskyldig. Christian uttrycker sig bland annat följande:

> Någon dömds till döden och så uppenbarar det sig att många år senare med ny teknik eller något annat, Nej, det är faktiskt inte den här personen. Och då har man liksom… då har man gjort ett djupt misstag mot någon. Som är fruktansvärt också.

Detta perspektiv är även något som den pensionerade prästen, som också har varit pastor tidigare i sin yrkeskarriär, Kenny belyser. Dödstraff innebär att en människas liv avslutas och han lyfter i likhet med Christian betydelsen av införandet av ny teknik. Ett sådant exempel är vidare DNA-spårning, som kan leda till att flera år efter att en människa har dömts till att vara skyldig för ett brott, helt plötsligt längre inte är det med hjälp av ny teknisk bevisning. Att döda en människa, genom dödstraff, innebär således att den dömde inte får chans till att eventuellt ompröva sin dom.

Sammanfattning och analys

För att sammanfatta finns det tre analyser som har identifierats i respondenternas svar varav den första är att alla respondenter är emot dödstraff. Jag är inte förvånad, eftersom när jag började med detta arbete, förväntade jag mig detta utfall – mycket på grund av den kulturella betydelsen. Ett återkommande tema som lyfts i relation till studiens andra frågeställning, är livets okränkbarhet, men hur vida begreppet beskrivs varierar mellan respondenterna. Leif talar bland annat om att livet är givet av Gud själv, där människans är skapad till Guds avbild samt är ett av Hans barn. Både Torbjörn och Carl beskriver begreppet som att livet har en början och ett slut, som enbart Gud kan bestämma över.

Det går även konstatera att det inte enbart är Gud som påverkar respondenternas syn på dödstraff, utan det verkar även bero på andra aspekter. I Leif och Tores svar framgår det tydligt att de menar att kulturella attribut kan ha stor påverkan till inställningen gällande dödstraff. Det som däremot blir intressant i detta fall är att kulturella attribut inte enbart behöver stå i relation till ett land, utan samma ting kan gälla gränsöverskridande. Tore har exempelvis rötter i ett annat land i Europa, medan Leif är född och uppvuxen i Sverige. Utan att konstatera en möjlig slutsats, eftersom det alltid finns olika perspektiv, kan man då säga att kristendomen delar en liknande inställning, inte enbart i Sverige, utan även i andra länder i Europa? Eller betyder det att kultur och religion är svåra att separera och att dessa ting påverkas av varandra? Eftersom det enbart var en av åtta respondenter som uttryckligen beskrev sig ha ett annat ursprung, går det inte att fastställa ett säkert svar på någon av dessa frågor. Men att omgivning, miljö, kultur och religion verkar vara sammanflätat och påverka respondenternas inställning till dödstraff går däremot att ana.

En ytterligare analys är att kristendomen fungerar som en tolkningsram. Samtliga respondenter utgår från samma religion som innehar samma heliga skrift, men de lyfter olika centrala aspekter utifrån sin tro för att stödja argument emot dödstraff. Leif och Tore nämner exempelvis samma bibliska berättelser om Jesus och äktenskapsbryterskan. Men de tolkar de på olika sätt - Leif, som menar att det skildrar att Jesus ansåg det var fel att döda, medan Tore

hävdar att de visar hur barmhärtighet, nåd och rättvisa kan samexistera enligt Jesus. Fortsättningsvis använder Anna inte någon biblisk referens i samband med sitt svar om varför hon är emot dödstraff, hennes svar ger däremot tydlig indikation på att hon har tolkat texterna och ger indirekta exempel på det. Hon talar bland annat om vad Jesus har lärt människan och därmed även vägleder henne hur hon bör hantera livet, där försoning och förlåtelse bör vara mer centralt än vedergällning. Det går därmed att konstatera att det inte verkar finns något rätt eller fel i tolkningsföreträdet och att religionen i sig kan tolkas på olika sätt, men att det ändå leder till att samtliga respondenter kommer fram till samma slutsats: Dödstraff är varken förenligt med kristendom eller det land de lever i.

Tema 2: Nya testamentets betydelse

När jag såg dokumentären *6 dagar kvar att leva* framgår det exempel där kristna refererar till GT i frågor som rör dödstraff. Ett utdrag ur Bibeln som kristna kan använda för att motivera sitt ställningstagande för dödstraff är talionprincipen. Jag blir därför nyfiken på hur mina respondenter själva ser på detta utdrag, men även andra liknande exempel. Alla respondenter är eniga om att verket innehåller många texter som präglas av en hård karaktär, men understryker att de bör läsas med linser av att dessa är skrivna av under en vid tid, en viss kultur och andra omständigheter. Samtidigt som det även poängteras att hårda bud även framkommer i NT. Men hur hanterar då respondenterna själva dessa bud, men anser ändå att dödstraff inte är förenligt med deras tro? Peter nickar instämmande när jag ställer frågan och medger att GT har många inslag som kan vara problematiska. Han menar att det inte betyder att sådana texter ska strykas eller tas bort, utan att det i stället bör handla om en desto mer nyanserad läsning. Han säger bland annat följande:

> Jag förstår att det kan vara knepigt. Men när vi läser Bibeln, har allt sin förklaring och sin uppfyllelse i att Jesus, Gud son, sänds till världen. NT är ju berättelsen om Jesus och evangelierna och som sedan har sin försättning. Där finns uppfyllelse av Guds tanke. Så när man ställer Bibeln emot varandra, och inte tycker de talar samma sak, blir valet av tolkningsföreträde NT.

Peter menar att med hjälp av den information som förmedlas i NT och den kunskap som Jesus kommer med, går det att konstatera att dödstraff är fel. Jesus förespråkar varken död, hämnd eller illvilja, utan kärlek, nåd och förståelse. Han fortsätter sedan: ”Därför är det också av ytterst vikt att läsa texter som berör exempelvis dödstraff, reningsriter och liknande i GT, med en viss urskiljning utan med risk för att göra det allt för godtyckligt.’’.

Även Leif bemöter texterna med distans som framkommer i GT som fientliga, hatiska och viljan till att hämnas är stor. Han understryker likväl som Peter att det är texter som skildrar hur livet såg ut för människor som levde under en annan tid. Därför upplevs det även som svårt att känna igen sig i dessa texter. Fortsättningsvis tolkar Leif texterna som att människor under denna tid primärt var ute efter att straffa. Straff som inte enbart drabbade en person, men också familj, släkt och kommande generationer. Leif betonar även vikten av Jesus, eller Kristus som han själv säger under intervjuns gång, att grunden i det kristna budskapet och det som utgör

dess grundläggande inställning, är svårt att ta fel på. När jag sedan frågor Leif vad som egentligen är Kristus budskap svarar han:

> Jag följer hans exempel. Dels genom vad han själv gjorde, dels vad han undervisade. Förlåt andra, titta mer på dig själv, försök se din ställning till Gud i stället för att gå och mäta och klaga på andra, hjälp din nästa, be för dina fiender. Ja, det kristna budskapet helt enkelt.

Jag blir intresserad av att ta reda på mer gällande vad Leif upplever är centralt i Jesus undervisning. Leif berättar då om en berättelse när Jesus blir hotad av andra män och hans lärjungar försvarar honom. Det leder i sin tur till att en av hans lärjungar skär av örat på en av dem män som hotar Jesus. Men när diskussionen senare har upphört, väljer Jesus att hela örat. Leif tolkar berättelsen som ett exempel på hur givmildhet, nåd och barmhärtighet står över hämnd, ilska och våld. Berättelser som dessa skildrar, enligt Leif, vad Jesus uppfattade som viktigt, men även för att visa människan för hur liknande situationer kan hanteras.

Anna står i enlighet med förgående talare om att GT ger inblick i hur människor levde under en viss tidsperiod. Hon betonar precis som Peter betydelsen av NT. Där texter som kan verka fientliga i GT, men även NT, kan utläsas med hjälp av det huvudsakliga budskapet som framkommer i den nyare delen – nämligen förlåtelse och försoning. Hon uttrycker sig följande om GT:

> Jo, absolut kan man använda de texterna och säga ja till dödstraff. Det gör ju det. Samtidigt så i det nya perspektivet, i det nya förbundet, så kan man se att det var ett rättssystem i Israel som upprättades där, det var innan Jesus. Det var rättvisa och det var lag. Sedan kommer Jesus med något annat, det betyder inte att vi inte ska ha rättvisa och lagar, det måste vi ha som samhälle. Men Jesus kommer liksom med en fördjupning, kan man säga, där det handlar om att förlåtelse, är hjärtats omvändelse.

Därefter fortsätter Anna att redogöra för hur hon tolkar att hämnd tar en allt mindre plats i NT och ersätts i stället av förlåtelse. Men hon menar också att även om tanken gällande förlåtelse är stor, har hon förståelse för att det inte alltid är enkelt att förlåta. Detta är något jag kommer att återkomma till senare. Men trots allt finns budskapet där och väger tyngre än tanken om hämnd. En ytterligare aspekt som sticker ut i Annas svar i jämförelse med de andra respondenterna, är att hon menar att budskapet mellan GT och NT nödvändigtvis inte är så stor, ett sådant exempel är tanken om omvändelse. I GT redogörs det för hur både Mose och David, tidigare mördare, tillåts till omvändelse av Gud. Båda personerna har senare fått en stor betydelse bland protestanter. Anna nämner även att det finns flera andra exempel ur GT där Gud förlåter människorna för deras tidigare synder. Därför anser hon att det problematiskt att göra enskilda Bibeltexter till samhällslag eftersom det finns många olika utdrag som innehåller olika budskap. Det är helt enkelt inte så svart på vitt.

En annan som argumenterar för att leva i ljuset av Jesus och som i sin tur leder till att texterna i GT inte alltid får lika stor tyngd, är Tore. Han menar att skrifterna ur GT ger en tydlig bild av

vad som är rätt och fel, medan NT skildrar hur Jesus hanterar dessa rätt och fel. Det betyder däremot inte att en människa inte tillåts att göra fel, snarare tvärtom, menar Tore. Jesus nämner flera exempel på synder en människa kan begå. Ett relativt konservativt sådant, enligt Tore, är vidare att Jesus säger att enbart en blick mot en annan kvinna av en man som är i äktenskap klassificeras som otrohet. Tore påstår dock att uttalandet inte är det huvudsakliga budskapet, utan snarare att det är ett sätt för Jesus att beskriva att ingen människa är fri från synd. Och det faktum har ett än djupare inneboende värde än så, eftersom det skildrar när en människa handlar i synd, uppstår även känslan av att inrätta nåd. Det kräver i sin tur både utrymme till förändring och förlåtelse, vilket är en viktigare än den ursprungliga synden.

Någon som däremot ställer sig allt längre ifrån texterna som framkommer i GT är Kenny. Även om han i likhet med ovanstående talare, menar att texterna skrevs under en annan tid som inte kan appliceras i dagens samhälle:

> I GT så fick vi ju kungar, ledande personer, rätt till att ta död på fiender, för att de inte skulle finnas. Och de hade ju i sin tur begått övergrepp mot den egna befolkningen. Nej, men jag hanterar väl det som att det inte är min tro, jag är inte judiskt troende. Det är ju texter som finns i GT, som även kristendomen hanterar, men de är ju inte direkt tillämpbara på det då.

Kenny menar att även om det förekommer delar i GT som kan verka problematiska i relation till Jesus, hävdar Kenny att hans budskap är tydligt. Det är kärleken till den andre. Därför kan man även tala om en gammal respektive ny tid, där det senare numera råder. Synen av GT kan vidare konstateras variera där respondenter som Peter, Leif och Tore understryker att det inte kan läsas ordagrant, utan skildrar desto mer hur människor levde under en viss tid och utsattes för olika former av prövningar. Medan NT ger indikation på hur GT bör läsas, men även kan appliceras i dagens samhälle. Även om Kenny argumentation går i linje med de tidigare nämnda, verkar han till synes ta ett allt längre avstånd från GT och hänvisar till att människor i dag bör leva i ljuset av NT och Jesus. Samtidigt som han också understryker att GT samtidigt är viktig och en del av kristendomen.

Sammanfattning och analys

Det som blir intressant i detta fall är då hur respondenterna, trots olika argument, kan komma fram till samma slutsats. Min tolkning är vidare inte att någon av respondenterna förnekar inslag i GT som kan motiveras av andra protestanter som stöd för dödstraff. Det de snarare säger är att ”det finns där, men hur kan jag tolka utifrån det jag vet?’’ och där framkommer dels tolkningsföreträdet, dels betydelsen av Gud och Jesus. Det vill säga vad som är det huvudsakliga syftet med de heliga skrifterna, vilka egenskaper Gud beskrivs att ha och vad Jesus själv förespråkade i sin undervisning, verkar påverka respondenternas inställning till hur hårda bud bör tolkas i GT, men även NT.

Med det sagt anser jag att det är viktigt att tidigt understryka att jag har förståelse för att det då kan rikta frågor mot Judendomen, eftersom respondenterna belyser vikten av hur NT hjälper de att tolka GT. Bara för att judar inte har accepterat NT som en helig skrift och heller inte tror

på Jesus, betyder det inte per automatik att alla judar är för dödstraff. Studien handlar trots allt om hur kristna protestanter argumenterar i relation till valda frågeställningar utifrån sin egen tro. Kanske om möjlighet finns i framtiden kan en liknande studie genomföras med hur judar skulle argumentera, och jag tror säkerligen, ihop med mina respondenter, att samtliga skulle ha mer likheter än olikheter sinsemellan. Men det hör som sagt hemma i en annan studie.

Jag vill återgå till den första analysen jag gör i materialet, nämligen hur respondenterna tolkar Bibeln. I specifikt Leif och Peters fall, beskrivs hur somliga texter i GT kan ge bild om hur verkligheten såg ut för människor under tiden texterna skrevs. Det blir därför viktigt att skilja på den historiska respektive den normativa kontexten. Med det sagt tolkar jag det inte som att GT är oviktigt för respondenterna, snarare tvärtom. Det som går att läsa i dessa texter, kan med hjälp av nyanserad läsning i stället vara till hjälp för hur innehållet ska tolkas idag. Den nyanserade läsningen tar sin tur hjälp av vilka egenskaper Gud och Jesus anses att ha. Gud beskrivs som rättvis och visar på stor nåd, medan Jesus är kärleksfull och ödmjuk. Det blir därför som att respondenterna tar hjälp av olika referensramar för att tolka innehållet, i stället för att läsa det bokstavligt. I frågan om att förstå det centrala budskapet eller att förstå kontexten, tolkar jag därför som att det senare är desto viktigare, vilket framförs mer eller mindre av alla tidigare nämnda respondenter.

En sista aspekt som jag finner intressant är hur Tore beskriver Jesus och på vilket sätt texterna kan tolkas ha underliggande budskap. Och det för mig mot ett dilemma: Är texterna i Bibeln svårare att förstå än vad man tror? Eller är texterna i Bibeln enklare att förstå än vad man tror om man läser de med ödmjukhet? Jag tänker specifikt på det exempel han lyfter när Jesus anser att en människa har begått äktenskapsbrott. Tore tolkar inte texten som bokstavlig, inte med den anledningen av att han tror att Jesus vill att människor ska vara otrogna, utan att det snarare finns ett underliggande syfte. Det vill säga att ingen människa är fri från synd. Och kollar man närmare på innehållet på intervjuerna och det som många gånger beskrivs vara centralt i kristendomen, verkar det vara kärleken. Kärleken till Gud, Jesus, den andre, till och med sina fiender.

5. 2 Hur resonerar svenska kristna protestanter om grova brott i relation till kristendomen när det kommer till frågor om synd, förlåtelse och gudsbild?

Den första frågeställningen i studien utgår från hur respondenterna ser på brott och straff utifrån deras tro i relation till termer som synd, förlåtelse, en andra chans och gudsbild. Kan verkligen alla människor förlåtas, även de som har begått brott, så som mord? Och kan livet fortsätta som det har varit innan, när förlåtelsen väl är given?

5.2.1 Kristna protestanter och människosyn

Den andra kategoriseringen i studien är kristna protestanter och människosyn och står i relation till studiens första frågeställning. I följande avsnitt kommer därför respondenternas människosyn att redovisas. De faktorer som framkommer som centrala i diskussionen gällande brott och straff i relation till människosyn är vidare människans okränkbarhet samt rättvisa och barmhärtighet.

Tema 3: Människans okränkbarhet

Resultatet utifrån förgående tema visade hur samtliga respondenter är emot dödsstraff. Ett begrepp som framkom upprepande gånger i respondenternas motiveringar var livets okränkbarhet vilket därför utgör första temat i denna kategorisering. Alla tillfrågade respondenter nämner på ett eller annat sätt att människan har ett unikt värde, som i sin tur är okränkbart. Det är givet av Gud och människan är skapad till Guds avbild. Exempelvis inleder många av de tillfrågade sina argument emot dödstraff, med bakgrund av det okränkbara människovärdet. En av dessa är Christian: ”I grunden så tänker jag att människans liv är okränkbart och jag har inte heller rätten själv, nu när jag fått livet som gåva av min skapare, att ta det. Det är med grundhållning.” Han fortsätter sedan och beskriver värdet av människan som en grund i frågan om dödstraff, men menar fortsättningsvis att det är uppbyggd av flertal andra delar som kan efterliknas likt pelare som leder till en helhet. Människans liv är givet av Gud och ska därför heller inte kränkas. Värdet grundar sig vidare inte i vad en människa säger eller gör, utan snarare vad hon är, nämligen just, en människa. Det finns flertal andra bud som är givna av Gud som stärker argumentet, som att människor ska respektera varandra, inte stjäla och inte dräpa.

Men hur gör man då med människor som själva har stridit mot Guds vilja och bud genom att begått grova brott som mord? Christian menar fortsättningsvis att när en människa dödar en annan, är det förfärligt: ”Offren är ju också verkliga människor som har utsatts för något fruktansvärt. Och det måste också tas på allvar.’’. Med det sagt betyder det inte att sådana handlingar inte bör få några konsekvenser. Det är en gärning som orsakar stor skada för offret, dess anhöriga och potentiellt även samhället i stort. Men att döda någon som själv har dödat, innebär att våldspiralen fortsätter, de fortsatta handlingarna blir med andra ord inte till det bättre, utan minst lika dåliga. Kenny instämmer likväl med Christian och menar att det

okränkbara värdet för människan och respekten för varandra utgör grundpelarna i kristendomen. Vilket således innebär densamma, för alla människor och därmed även de som har begått grova brott.

Det okränkbara människovärdet är vidare något som även Torbjörn betonar, som har arbetat som pastor sedan han var ung vuxen. I likhet med Christian, betonar han att människan är skapad till Guds avbild och värdet av människan är oberoende av vem hon är eller tidigare handlingar. Livet är heligt på alla sätt och vis, vilket även är anledningen till att han ställer sig emot rätten till abort. När frågan ställs om han syn alltid varit densamma under hans liv, då han är uppväxt i en kristen miljö sedan barnsben, medger Torbjörn att grundinställningen alltid sett densamma ut. Han poängterar vidare att förståelsen för andra ökar i takt med åldern. Medvetenheten om att människor utsätts för olika svårigheter, blir tämligen märkbart ju fler han stöter på och därför ökar även förståelsen till andra. Faktum kvarstår med andra ord, människan har alltid ett unikt värde, som vidare också alltid är okränkbart.

En annan respondent som beskriver det unika okränkbara värdet av människan, men utifrån ett annat perspektiv i jämförelse med tidigare svar, är Leif:

> Jag tror bokstavligen att vi alla är Guds barn. Att vi är släkt, eller direkt, barn till Gud. Genom, oavsett, när vi föds, oavsett tidsålder, kultur, var vi växer upp i, vilka omständigheter och så vidare. Det gör ju också att jag ser alla som jag möter, som mina syskon egentligen. I kyrkan kallar vi också varandra bröder och systrar. Det är inte bara för att det är församlings grej, utan min människosyn är ju liksom att det människor gör, om de följer Gud, det leder de till något bättre, än vad jag annars skulle haft. Jag behöver inte fundera på andra människor, i den mån av straff och så vidare.

Han menar å andra sidan att alla människor som lever på jorden är Guds barn. Vilket även är anledningen till att han, i enighet med andra i sin församling, kallar varandra för bröder och systrar. Fortsättningsvis är alla människor på en egen resa under livet av en given anledning, för att utvecklas och för att slutligen komma tillbaka till Gud, som är fadern, men även modern.

Ett dilemma som kan uppstå när talan förs gällande att människan betraktas ha ett så högt värde, är hur det kommer sig att alla människor samtidigt har en ständig inneboende synd. I somliga framkommer det utan att jag ställer frågan, exempelvis när grunderna inom tron beskrivs, som att Jesus dog på korset för alla synder människor har begått och kommer att begå. Således var relationen mellan Gud och människan återställd. Jag blir därför intresserad av hur respondenterna själva ser på synden i relation till det okränkbara människovärdet.

En av de respondenter där frågan om synd diskuteras mer djupgående är med Anna. Hon menar att synder inte nödvändigtvis behöver existera på grund av människan är ond. Utan snarare på grund av en existerande ockupationsmakt. Denna ockupationsmakt beskrivs ha existerat sedan en lång tid tillbaka och är en form av tillstånd som drabbat världen med syfte av att leda människan bort från Gud. Samtidigt problematiserar hon att det ibland talas om att vissa synder är värre än andra. Anna menar att hon inte kan hitta någon form av rangordning gällande vilken

synd som är värst, mindre värre och så vidare, i Bibeln. Därefter betonar hon vikten av vem som hjälper henne att hantera synder, nämligen Jesus:

> Vi kan ta likheter med solen. Det går inte att komma nära solen, utan att du dör. Om vi ser Gud som solen. Människan blev så nedfläckad, att du inte kan närma dig Gud, utan att dö. Men då kom Jesus och när vi tror på Jesus, kan vi helt plötsligt närma oss Gud, för Jesus har gjort något med oss. Han blir som vårt ozonlager, kan man säga.

Jesus blir med andra ord ett verktyg för henne för att komma bort från synder. Men även för att hjälpa henne att komma närmare det som är det allra heligaste, Gud. Ett annat synsätt av synd presenteras av Leif som menar att den enda som han tror har levt helt utan synd, är Kristus. I likhet med Anna har Jesus en stor betydelse i frågan och verkar vara en vägvisare en för att undvika synder. Leif talar däremot desto mer om hur synder kan betraktas:

> Synder är en process och jag tror Gud har tålamod med oss. Jag tror när vi går emot Guds vilja, syndar vi, men det är en naturlig del av att vara människa. Det är en naturlig del av att kunna göra framsteg och för att kunna bli något annat någon dag.

Jag tolkar Leif som att han menar att en människa kan vara både ond och god, men till största dels det sistnämnda. Bara för att en människa har sidor som inte enbart är bra, behöver det inte vara negativt i sig. Jag frågar Leif om min tolkning av hans människosyn stämmer och han nickar instämmande och svarar sedan att fallet är som sådant. Leif säger att vara människa innebär att hon kan vara god och ond samtidigt, det är mänskligt. Därmed bör människor ha tålamod med varandra, eftersom Gud är tålmodig mot oss.

Sammanfattning och analys

Sammanfattningsvis bottnar människosynen hos respondenterna som positiv varav det existerar två tydliga riktlinjer förankrat till frågan. En av de berör människans okränkbara värde i relation till att hon är skapad till Guds avbild. Detta värde är i sin tur så pass högt, oavsett tidigare handling eller hur man är som person. Den andra är att alla människor är släkt med varandra, vilket bidrar till att alla människor således är jämlika.

Fortsättningsvis verkar samtliga respondenter även dra en tydlig skillnad på värdet av människan respektive värdet av en handling. Det är en aspekt som kommer diskuteras mer senare i studien, men som jag anser även hör hemma hit eftersom det till stor del handlar om människosynen. Att ”bara’’ vara en människa, har ett så högt värde i sig. Med det sagt betyder det inte att handlingar som på ett eller annat sätt orsakar skada för någon annan, inte bör få en konsekvens. Men synden behöver inte nödvändigtvis tolkas som något ont i sig eftersom det möjliggör förändring. Alla människor handlar i vissa fall bättre och vissa fall sämre, vilket gör att vi alla bär en synd. Denna vetskap kan därför bidra till att människor är mer lika varandra än olika. Synden tolkas utifrån respondenternas svar därför nödvändigtvis inte behöva bidra till en distans, utan att det snarare kan förena, där Jesus och Gud är viktiga vägvisare för vägen framåt.

Även om respondenterna i detta fall har liknande argument gällande människans okränkbarhet, som att det bygger på att människan är skapad till Guds avbild och därför innehar ett omätbart värde, finns det en tydlig skillnad. Leif lägger till ytterligare en aspekt, nämligen att han ser alla människor som barn till Gud och därmed andra människor som sina bröder och systrar. Det bidrar till en ytterligare en dimension i hans ställning till människans okränkbarhet, som de andra inte lyfter. Anledningen till att fallet är som sådant kan vara många. Det kan bero på tidigare erfarenheter, tolkning av Bibeltext eller att han är medlem i en församling som ingen av de andra respondenterna tillhör.

Tema 4: Barmhärtighet och rättvisa

En ytterligare infallsvinkel som jag anser är viktig att beakta i samband med diskussionen om brott och straff i relation till grova brott, som mord, är barmhärtighet och rättvisa. Inte minst med anledning av att det är en del av förlåtelsen, som likväl är central i den kristna tron. Men även på grund av att dessa begrepp anses vara centrala i relation till frågeställningarna. Som påtalat tidigare finns det kristna likväl som ateister som anser att dödstraff är likställt med både barmhärtighet och rättvisa. Samtidigt framgår det under intervjuernas gång att respondenterna inte delar samma syn. Så hur anser de att barmhärtighet och rättvisa samexistera i relation till grova brott?

Barmhärtighet kan likställas med flera synonymer givna av respondenterna, så som förståelse eller medkänsla för en annan individ. När barmhärtighet ställs i relation till rättvisa, medger flera av respondenterna att det kan bli svårt. Särskilt med anledning av att handlingar måste få konsekvenser, oavsett om det handlar om att betala böter i samband med felparkering av bil eller i grövre fall då ett brott har begåtts i lagens namn. En av dessa som däremot berättar om hur barmhärtighet kan möta rättvisan är Christian, som talar om en bekant som har arbetat som fängelsepräst. Prästens uppdrag är att möta fången genom att sätta sig i samma skor som den tilltalade. Rollerna hade med andra ord kunnat vara ombytta och därmed suddas gränsen mellan de två olika människorna ut. Christian säger bland följande under denna diskussion:

> Jag tror ju på det mötet. Jag tror att den barmhärtigheten, den villkorslösa kärleken på något sätt är en förutsättning för förändring. Som kan hjälpa en att också ta ansvar så långt det är möjligt. Vissa saker går ju inte att reparera, men så långt det är möjligt.

Dessutom lyfter han även de förhållandena som svenska och norska fångar lever i, under den tid som ett fängelsestraff avverkas. Även om deras liv numera är satta bakom stängsel och bom, är livsförhållande tämligen goda, med fina rum, mat och möjlighet till att arbeta eller studera. Rättvisa har med andra ord skipats eftersom ett straff har utdelats efter genomfört brott. Samtidigt existerar en barmhärtighet i form av att fångarna får leva under goda förhållanden och kan försätta till att utvecklas i fängelset.

En annan respondent som också anser att barmhärtighet och rättvisa kan samspela är Leif. Han står i likhet med Christian att brott bör få konsekvenser. Han skildrar det genom att berätta en berättelse som han tidigare har läst gällande en soldat som befinner sig på fronten och har ett

nattpass medan resterande bataljon sover. Under sitt pass råkar dock soldaten att somna, samtidigt anfaller fienderna. Dessa passerar förbi den sovande soldaten och dödar samtliga av de som tillhör soldatens armé, som även är hans vänner. Det leder i sin tur att ett krigsbrott har begåtts av soldaten som somnade och ett straffvärde som innebär döden. Under rättegången är soldatens mor närvarande och ber om barmhärtighet. Hon berättar om innan krigets start, hade hon en man och två söner, men enbart en av de lever. Det är hennes son, som nu också riskerar att dö. Hon ber om barmhärtighet, inte för sonen skull, men för hennes. Berättelsen, som såväl är baserat på en sann historia, slutar med att sonen benådas och slipper döden som utgångspunkt. Leif fortsätter: ”Där gick nåden, barmhärtigheten före straffet.’’.

Enligt min tolkning av Leif och hans berättelse tolkar jag det som att Leif menar att barmhärtighet och rättvisa kan samexistera i form av att omständigheter runt rättvisans potentiella värde beaktas. Att död inte bör bestraffas med densamma, trots att det råder krigslagar som talar för det och att det finnas andra faktorer som i vissa fall kan vara viktigare än att en fullständig rättvisa skipas. Ytterligare en respondent som anser att barmhärtighet och rättvisa kan samexistera är Anna:

> Jag tycker att det kan samexistera. För någonstans finns det en barmhärtighet i rättvisan också. Gud dömer också rättvist. Han dömer ut det onda. Det är ju rättvist för det onda vill vi inte ha. Det blir barmhärtigt. Jag vill inte att någon ska utföra onda handlingar mot mig, någonstans måste det få konsekvenser att man gör fel. Det vet vi ju, gör vi fel eller misstag, biter vi i sura äpplet och tar konsekvenserna av det.

Anna menar med andra ord att det finns rättvisa i barmhärtigheten i form av att en handling som har blivit fel leder till en konsekvens. Barmhärtigheten ansluter inom rättvisan genom att en handling som bedöms att vara fel, ger möjlighet till att handla rätt. Barmhärtigheten är i sin tur obegränsad så länge samma fel inte återupprepas och att individen i fråga ständigt försöker göra bättre ifrån sig. Respondenten verkar även gestalta Gud som ett föredöme för hur hon själv bör handla, eftersom Han framställs att vara ett exempel på hur dessa två begrepp kan samexistera.

Christian, Leif och Anna beskriver hur rättvisa och barmhärtighet kan existera med olika exempel. Christian talar desto mer om barmhärtigheten efter brott, medan Leif beskriver hur barmhärtigheten kan beaktas i samband med att straffvärdet bestäms. Anna talar desto mer om de allmänna spektra och hur Gud är ett föredöme. Trots alls skildrar samtliga respondenter hur dessa begrepp kan samexistera, men deras svar ger även ljus till något annat, nämligen att det är mycket komplext. Vem är det som egentligen avgör om något är rättvist eller inte? Och vem är det som egentligen avgör om en annan människa bemöts av barmhärtighet? Jag inser nu under arbetets gång att denna fråga kanske är mer subjektiv än vad jag tidigare anat. Oavsett om det rör fängelsefångarna som Christian talade om eller om mamman som bad om hennes sons liv vid rättegång som Leif talade om, skipas verkligen rättvisa och barmhärtighet för alla parter? Densamma gäller Annas exempel om att Gud driver ut allt det onda och att handlingar har en konsekvens. Kan Gud verkligen driva ut allt det onda? Det som är något ont för dig, behöver ju inte vara ont för mig. Densamma gäller vad en konsekvens är och inte är. Min

slutsats är därför att rättvisa och barmhärtighet aldrig går att skapas för alla människor samtidigt. Men precis som tidigare nämnda respondenter uttalar sig om, kan det däremot samexistera - i vissa fall mer eller och i vissa fall mindre.

Jag vill avsluta med att återgå till Anna och hennes exempel för hur hon argumenterar för att barmhärtighet och rättvisa kan samexistera. Hennes utsaga kan tolkas som att Gud är en domare. Inte minst när hon talar om att ”Gud dömer ut den onda.’’. Liknande argument har även Tore, men beskriver det desto mer som att han och Gud har två olika uppgifter. Gud är en domare, som dömer rättvist. Tore själv, kan därför släppa det ansvaret och enbart fokusera på att vara barmhärtig – både i relation till sig själv och andra. Han uttrycker sig på följande sätt:

> Jag upplever att Bibeln uttrycker att Gud är universums domare. Det låter förstås skrämmande, men det kommer att ske rättvisa. Och på något sätt kan jag därför vara trygg i att rättvisa kommer att ske och behöver därför inte kräva rättvisa här och nu. Gud kommer lösa det en dag.

Tore fortsätter sedan och berättar om hans uppgift här på jordelivet och vad som ligger i Guds händer. Han menar med andra ord att Gud är en domare, som kommer att döma både han själv och andra människor rättvist en dag. Tores egen uppgift, här på jordelivet, blir därför inte att döma andra eller att kräva rättvisa, eftersom det kommer Gud att göra själv. Hans uppgift blir snarare att vara barmhärtig, visa nåd och vara kärleksfull. Till och med gentemot hans fiender. Och på så sätt kan barmhärtighet och rättvisa samexistera, enligt Tore.

Sammanfattning och analys

När jag påbörjade denna studie och arbetade med intervjufrågorna ville jag utveckla förståelse för om barmhärtighet och rättvisa kan samexistera enligt respondenterna. Inte minst med anledning av att jag hade en bild av att många kristna är förlåtande. Samtidigt som jag indirekt hade förståelse för att alla människor oberoende av tro eller inte, kräver någon form av rättvisa. Efter att samtliga intervjuer är genomförda tolkar jag det som att respondenterna inte ser begreppen rättvisa och barmhärtighet som två skilda ting, de väljer i stället att definiera dessa olika och ge olika exempel på hur de kan balansera på samma linje. Fortsättningsvis menar heller ingen av de tidigare nämnda respondenterna att rättvisa står i likhet med allt för hårda straff vid brott, så som dödsstraff. Likaså som att barmhärtighet inte innebär att konsekvenser uteblir.

Christian talar desto mer om att rättvisa kan komma till uttryck efter ett straff har tilldelats, men att barmhärtigheten tar sig till uttryck i vilka möjligheter och förutsättningar som ges i fängelset. Medan Leif beskriver hur barmhärtigheten kan vara en bidragande faktor till när rättvisa skipas. Det vill säga att rättsväsende tar hänsyn till omständigheter kring ett fall när ett straffvärde bestäms. Anna och Tore talar desto mer om hur de ser Gud som en domare, dock med olika distansering till frågan om barmhärtighet och rättvisa. Anna, menar att Gud i egenskap som domare, kan dömda ut den onda, vilket leder till att rättvisa skipas. Barmhärtighet kommer därefter, då det ger människan möjlighet till att göra om och göra rätt. Jag tolkar däremot på Tore som att han tar allt mindre ansvar i frågan som rör rättvisa och desto

mer i frågan som berör barmhärtighet. Det vill säga att Gud alltid är domaren, som har ansvar över all rättvisa, medan människan har desto mer ansvar gällande barmhärtigheten, i form av kärlek och nåd, i mötet med sig själv och andra.

5. 2. 2 Kristna protestanter och förlåtelse

Förlåtelsen beskrivs inom kristendomen som central, där tanken om att Gud älskar alla människor är central. Men gäller det verkligen alla människor oberoende tidigare handlingar? Dessutom framkommer den andra chansen som betydelsefull, men hur kan det komma sig till uttryck? Den tredje och sista kategoriseringen i studien är kristendom och förlåtelse, som i sin tur står i relation till studiens första frågeställning.

Tema 5: Förlåtelse i relation till grova brott

För att djupdyka i frågan gällande dödstraff än mer, är jag intresserad av att ta reda på om hur respondenterna ser på förlåtelse. Samtliga beskriver själva att de är emot dödstraff, men jag är intresserad av att ta reda på hur de själva ser på personer som har begått grova brott. Är en individ dömd för livet när en så ond gärning som ett mord har begåtts? Om inte, hur ser vägen till förlåtelse ut och är det ens möjligt? Eftersom frågorna är så pass stora väljer jag att dela in denna kategori i två delar varav den första berör förlåtelsen, om den alltid är möjlig och hur respondenterna själva ser på det utifrån sin tro. Det andra temat är därefter den andra chansen. När jag ställer frågan till respondenterna om alla människor kan bli förlåtna får jag följande svar:

> Ja, det finns alltid en möjlighet till förlåtelse för vilket brott du än har gjort. Därför att annars så skulle hela det här systemet med Guds kärlek till sina skapade barn på något sätt inte gälla. (Carl)

> Ja, det tror jag. ''...'' många tänker nog att förlåtelse betyder att det inte gör någonting och att man kan vidare som vanligt. Men så ser inte jag på det. Förlåtelse handlar om att erkänna vad som har hänt och att det var fel, men att jag inte tänker hålla det emot dig och definiera det dig som människa. (Tore)

> Jag tar det som ett rent bud att förlåta alla. I Bibeln står det ju att Gud förlåter alla, men också att det krävs att människor handlar densamma. (Leif)

> Det är en svår fråga. Jag tror att man behöver skilja på förlåtelse, försoning och förtroende. (Torbjörn)

> Ja, som jag ser det kan alla bli förlåtna. (Anna)

> Alltså, förlåtelse är ju en andra chans och har mycket att göra med försoning. I kristen tro har förlåtelsen en otrolig stor plats''…'' om man är en flitig kyrkobesökare, går man till mässan eller gudstjänsten varje söndag. Där inleds ju gudstjänsten med att man blir förlåten själv. Man ber vår Fader att man ska bli förlåten och att förlåta andra. (Kenny)

> Jesus svarar att förlåtelsen är möjlig sjuttio gånger sju gånger, för att ge det ofantliga måttet. Det vill säga att kämpa, kämpa, kämpa, för att upprätthålla varandra. (Peter)

> Jag tänker att förlåtelse är något oerhört grundläggande i livet. Att kunna förlåta.”...'' Jag tänker att Gud möter oss med förlåtelse och med nåd. Vi behöver ha det i mötet med varandra. (Christian)

Med andra ord går det att konstatera att alla respondenter menar att förlåtelsen är möjlig att uppnå. Observera däremot att jag skriver att förlåtelsen är *möjlig* att uppnå eftersom alla respondenter inte svarar att det *alltid* går att uppnå. Det går därför att konstatera följande: Förlåtelsen har en mycket stor betydelse i tron och alla är eniga om att förlåtelse förespråkas i så lång utsträckning som det går, men att det inte går att kräva av en människa att det ska ske. Däremot är det att föredra eftersom motsatsen snarare kan innebära känslor som ilska, hat och hämnd. Förlåtelsen bidrar till att sådana känslor kan försvinna och en form av frihet infinner sig. För att göra mig själv än mer tydlig till varför jag tolkar det som att alla respondenter menar att förlåtelsen alltid är möjlig, men inte alltid går att uppnås, väljer jag att använda mig av ett exempel hämtat från mötet med Torbjörn. I samband med diskussionen om förlåtelse, säger han bland annat följande:

> I samband med denna diskussion kommer jag särskilt ihåg ett fall när en ung kvinna blev mördad av sin pojkvän och där det senare framkom att den unga kvinnans föräldrar förlät gärningsmannen. De orkade helt enkelt inte längre bära hatet. Jag tänker att detta fall skildrar något väldigt viktigt.

Torbjörn fortsätter sedan och berättar om hur många i närområdet inte kunde förstå att det var möjligt, medan andra tyckte att det var starkt gjort. Han fortsätter sedan att i fall som dessa när ett mord har begåtts, men även i andra, när det kan kännas som att förlåtelsen inte är möjlig, är det trots allt en möjlig väg framåt. Samtidigt poängterar Torbjörn att det kan vara svårt och vägen framåt kan se olika ut. Förlåtelse är heller inte något som går att kräva av en annan människa, men om det är möjligt, är det en fin väg framåt. Exempelvis kan tron vara ett verktyg framåt, eftersom Jesus själv förespråkar förlåtelsen. I Bibeln framkommer det bland annat att

förlåtelsen är oändlig enligt Jesus, menar Torbjörn och när Jesus får frågan om hur många gånger det går att förlåta, svarar han sjuttio gånger sju gånger.

En annan argumentationslinje som framkommer i samband med diskussionen om förlåtelse är att ånger har en central del i förlåtelsen. Observera dock att följande handlar om respondenternas utsagor om förlåtelse i dess helhet och inte enbart specifikt förankrat om förlåtelse i relation till grova brott. Anna menar att förlåtelsen kan ha två vägar och kan vara till för sig själv och den andre. Hon säger följande:

> Antingen kan man mötas i en förlåtelse, där det finns ånger av den som gjort något. Men även om den människan inte ångrar sig, kan jag ändå välja att förlåta, för att jag ska bli fri. Alla kan få förlåtelse utifrån det perspektivet. Däremot får inte alla uppleva att ta emot förlåtelsen**.**

Anna fortsätter sedan i samma diskussion och redogör för att ångern kan vara central på det sätt att det leder till förlåtelse och därmed en upprättelse för den individ som handlat fel. Jag tolkar det som att det blir som ett kvitto för att samma misstag inte ska återupprepas och därmed möjlighet till en förändring och ett bättre liv. Men förlåtelsen behöver heller inte enbart vara ett ting som existerar mellan två parter, det kan också vara något som verkar i det tysta. Jag tänker specifikt på när Anna berättar om att: ”Alla människor kan få förlåtelse, men inte nödvändigtvis få uppleva att ta emot den.”. Förlåtelsen kan med andra ord vara en gåva, som kan leva hos en människa, fastän hon inte säger något, som gör det möjligt för henne att gå vidare i sitt eget liv. Det behöver däremot inte betyda att den som orsakat henne skada, någonsin kommer få veta det. En annan argumentationslinje där termer som förtroende och försoning i relation till förlåtelse spelar en större roll framförs bland annat av Tore:

> Om någon exempelvis skulle utsätta mig för övergrepp, innebär inte förlåtelsen att allt fortsätter som vanligt. Det handlar om att jag inte bär vidare på hatet, men behovet av avstånd och tydliga gränser kan ändå existera. Samtidigt finns ytterligare en nivå där förlåtelse kan leda till försoning, där exempelvis en relation kan återupprättas. Det kräver i sin tur förtroende, som byggs upp över tid.

Efter att alla intervjuer har ägt rum och bland annat efter diskussionen med Tore, förstår jag att frågan gällande förlåtelse är mer komplex än vad jag trodde från första början. Det finns många olika sätt att tala om vad förlåtelse innebär. Set kan ta sig till uttryck som i Anna och Tores fall, där förlåtelse kan vara en väg framåt för att bli fri från känslor som hat och hämnd. Förlåtelse kan även handla om att förlåta sig själv, få förlåtelsen av en annan eller att gå vidare med sitt liv. Men det går även att skilja på förlåtelse och försoning. Ett exempel vad Tore menar med

förlåtelse respektive försoning framför just i tidigare citat. Det vill säga att gå vidare från den skada en annan människa har orsakat en, genom att hitta en gemensam väg framåt. Förtroendet återskapas, och på så sätt är både förlåtelsen samt försoningen uppnådd. Förlåtelsen är därmed alltid möjlig att uppnå, däremot inte försoningen och återskapandet av förtroendet, menar Tore. Det framkommer inte minst när han säger följande: ”Förlåtelsen är det första steget och kan gälla allt. Däremot är försoning och ett återupprättat förtroende, något annat. Det är inte alltid möjligt att uppnå, men om det är det, kan det ta väldigt lång tid till att återskapa.’’. Försoning är vidare ett begrepp som många av respondenterna återkommer till flera gånger under intervjuerna och som jag vidare väljer att lyfta desto mer i den sista tematiseringen.

Sammanfattning och analys

Det som framkommer som mest centralt i analysen gällande hur respondenterna ser på förlåtelse är att samtliga menar att den är möjlig, då det är en central del i kristendomen. Men det framkommer flera skillnader för hur det argumenterar för det. Carl, Leif, Kenny, Peter och Christian refererar till Gud, Jesus eller Bibeln i sina argument. Carl menar att frågan om förlåtelse står i relation till att Gud förespråkar kärlek till alla Han har skapat och därmed bör alla kunna bli förlåtna. Leif antar det som ett bud, eftersom han menar att det är något Gud menar att människor faktiskt bör göra. Kenny argumenterar på ett liknande sätt och nämner bland annat gudstjänsten utformning, där man ber om förlåtelse både åt sig själv och andra. Peter nämner hur många gånger en människa faktiskt kan bli förlåten, enligt Jesus, vilket han tolkar är oändligt och därmed kan en människa alltid förlåtas. Avslutningsvis nämner Christian vilka egenskaper Gud har, som människan själv även bör sträva efter att inneha. I detta fall blir Bibeln på ett eller annat sätt därmed en auktoritet i sakfrågan för berörda respondenter och jag tolkar därmed dessa som att de menar att förlåtelsen alltid är möjlig. Antingen mot bakgrund av vad respondenterna tolkar är Guds vilja och bud eller vad Jesus själv talar om i sin egen undervisning.

En annan argumentationslinje som två av respondenterna delar, men som skiljer sig åt från resterande, är att funktionen av förlåtelse kan delas in i två delar. Är den till för mig och/eller den andre? Både Anna och Tore talar om detta synsätt vilket blir en liknelse i sig mellan dessa två respondenter. Hur de däremot talar om det, skiljer sig åt. Enligt Anna, har ånger en central del i förlåtelsen. Det går med andra ord inte att be om förlåtelse, om det inte finns ånger. För den som ska ta emot förlåtelsen och inte möts av ånger, kan däremot ändå välja att förlåta, för att kunna gå vidare i sitt liv. Förlåtelsen blir därmed något, som enligt Anna, kan verka enskilt i en människa, för att släppa sig fri. Men det kan också existera mellan två parter.

Tore menar i likhet med Anna att alla kan bli förlåtna. Det kan vara ett tillvägagångsätt för en människa att släppa sig fri och kan vara till fördel i relation till sig själv, men även andra. Det som däremot inte alltid är möjligt att uppnå är att försonas. Försoningsprocessen kan handla om att sätta upp gränser gentemot någon annan eller att återbygga ett förtroende. Det är vidare

kanske inte något en människa alltid vill eller kan upprätthålla, och därför är det heller inte alltid möjligt.

Avslutningsvis vill jag även lyfta den respondent som varken svarar ja eller nej, gällande om förlåtelsen alltid är möjlig i relation till grova brott, vilket är Torbjörn. Han har liknande argumentation som Tore, som menar att förlåtelse, försoning och förtroende är tre skilda ting, men som spelar en avsevärd roll i relation till frågan. I mötet med han tolkar jag det som att han menar att förlåtelsen är möjlig att uppnå, men att det kan se olika ut för människor. Densamma gäller med försoning och återskapandet av ett förtroende. Exempelvis kan vissa människor välja att förlåta, men inte försonas. Andra väljer att försonas, men inte förlåta. Men att det finns exempel där svåra ting har blivit förlåtna, som föräldrarna som förlät gärningsmannen som mördat deras dotter, är ett bevis på att det *kan* gå. Men med det sagt är det inte *alltid* möjligt eftersom människor hanterar livet olika.

Tema 6: Andra chans i relation till grova brott

Vi har nu kommit till den sista temat i studien som handlar om en andra chans. Tidigare delar har avverkat hur respondenterna ser på dödstraff, rättvisa samt barmhärtighet och om det går att förlåta alla människor. Jag är nu intresserad om hur respondenterna ser på en andra chans och om den är möjlig att uppnå för alla människor, även för de som har begått grova brott. När jag ställer frågan till Kenny om alla människor kan få en andra chans svarar han:

> Ja, jag tror det faktiskt. Därför att om har försonat, så tänker jag att då kan man gå vidare. Sedan vet vi att i praktiken, är det otroligt svårt. ”...’’ men det skulle vara lite konstigt, efter att ha avtjänat straff, tvunget vara präglad av det, eller behandlad på ett särskilt sätt. Utan då ska man kunna ha en andra chans, det tycker jag ändå.

I mötet med Kenny, tolkar jag honom som att han menar att förlåtelse och en andra chans är densamma. Kenny talar om det som att det innefattar att hitta nya vägar framåt, från det som har varit. Han lyfter bland annat ett exempel som verkar ha satt ett stort avtryck personligen. Kenny talar om kampen mot apartheiden som drevs av Nelson Mandela och Desmond Tutu under 1900-talet, där båda männen utifrån kristna grunder försökte ena nationen genom förlåtelse samt försoning och hitta nya möjliga vägar framåt. Enligt han blir dessa två kristna termer ett exempel på hur en väg framåt kan se ut, trots att tiden innan har präglats av mörker och hat.

En respondent som inte tycker att förlåtelse och en andra chans är densamma, är Leif. Kenny och Leif delar däremot tankar om att ge en annan människa en andra chans kan vara mycket svårt, att det kan ta tid och innebära mycket arbete. Men också att möjligheten till att få en

andra chans är viktig. Det som däremot skiljer Leifs svar åt är att han lyfter en annan dimension. En andra chans kan även finnas i fängelse, på vårdanstalt eller i samhället med vissa begräsningar. Leif säger bland annat följande:

> Jag skulle inte köra en alkoholist till baren. Jag skulle inte sätta en pedofil på en förskola. För det handlar inte om en andra chans, då är man bara dum. Då vet man att denna människa har en svaghet inom området, varför skulle jag utsätta den för det? Eller framför allt de människor det kan skada framåt. Det tycker jag är två olika saker. Det finns gånger du inte ska ge människor en andra chans, det vill säga att sätta de i en situation, där de kan återupprepa sig.

Leif menar med andra ord att begräsningar i relation till en andra chans, varken handlar om hat eller hämnd, utan snarare om sunt förnuft. Det kan vidare vara en väg framåt för att individen ska kunna få ett så bra liv som möjligt framöver. Ett annat sätt att se på en andra chans beskrivs av Anna, som redogör för hur att möjligheterna till en andra chans kan se olika ut inom rättsväsendet. Hon anser, i likhet med Leif, att det bör finnas begräsningar för vad den tilltalade kan och inte kan göra. En människa som är tilltalad för ett grovt brott och får möjligheten till att komma ut ur fängelset och sedan begår samma brott igen, har på så sätt försummat sin andra chans, menar Anna. Jag frågar henne om det kanske finns möjlighet till en andra chans i fängelset varpå hon funderar och återgår till ett exempel från dokumentären med Carina Bergfeldt. Anna säger att även om hon inte är för dödstraff, kanske Rodrigo Gonzales ändå fick en andra chans i form av att han hittade vägen fram till Gud, utbildade sig samtidigt som han sonade och ångrade sina brott. Gonzales andra chans kanske var just att han fick sitt dödstraff uppskjutet så pass många år och fick uppleva de saker han gjorde under sin tid i fängelset.

En annan argumentationslinje som framkommer är att det ”aldrig är kört för en människa”. Att möjligheten till försoning och ett nytt liv alltid finns tillgängligt, men att det kan ta tid. Den respondenten som formulerar sig på detta sätt är Tore: ”I det kristna budskapet finns en tanke om att det aldrig är riktigt kört för en människa. Att det alltid finns en möjlighet till förändring och vissa fall till och med en väldigt djupgående sådan.’’. Han fortsätter sedan att berätta om varför han anser att fallet är som sådant utifrån flera infallsvinklar. Dels utifrån egna personliga erfarenheter, där Tore berättar att han har bevittnat omvändelse på nära håll, dels utifrån fakta, som visar att återfallsgraden är lägre i straffväsanden som präglas av tankar som rehabilitering och värdighet.

I sitt arbete som pastor besöker Tore fångar i häktet i den kommun han verkar i, där hans uppgift är att samtala med de intagna. Mötena visar många gånger på skam och ånger. I vissa fall upplever Tore att de intagna till och med är lättade över att ha blivit tillfångatagna, för att de äntligen kan bryta det destruktiva mönstret. Samtidigt som han också berättar om att det finns

människor som inte verkar känner ånger eller vilja till att bli bättre. Men Tore menar själv att dessa möten har stärkt honom i tron om det som han själv anser är ett av de mest centrala budskapen i Bibeln, nämligen omvändelsen: ”Det finns flera exempel på när människor har förändrats radikalt, där de faktiskt lämnar det kriminella livet bakom sig. Och det stärker min tro om att det aldrig är kört för någon.’’. Han menar också att samma faktum gäller för de människor som får avverka sitt straff i fängelse på livstid och han återkommer åter till kristendomen och dess budskap. Tore menar att en människa när som helst under sitt liv kan be om förlåtelse. Varje andetag är således en möjlighet till förlåtelse likväl som omvändelsen given av Gud, oavsett om en människa sitter bakom bom och lås, eller inte.

Ett liknande synsätt som Tore har, delas av Carl. Även om han inte talar i termer som att det ”aldrig är kört för en människa’’ betonar han att människa alltid kan förändras och förvandlas och därmed är en andra chans alltid möjlig. Med det sagt menar Carl däremot inte att brott inte bör få konsekvenser, snarare tvärtom. Men ett brott som leder till straff bör snarare präglas av rehabilitering och möjlighet till att förändra en människa, än illvilja och hämnd. Det är just möjliggörandet till denna förändring som han menar bör vara meningen med straff:

> ”...’’ rättsskipning handlar inte om att straffa och ge igen. Utifrån det Jesus säger om förlåtelse och försoning så är det inte det, utan det handlar om att en människas hjärta ska förvandlas från ett hjärta av sten till ett hjärta av kött.

Jag vill avsluta med ett konkret exempel på hur en andra chans kan ges enligt en av respondenterna. Ingen av respondenterna som har intervjuats menar att en andra chans inte är möjlig. Däremot berättar ingen av respondenterna, utom en, desto mer konkret för hur en andra chans kan se ut i praktiken, varken i relation till grova brott eller i allmänhet. Den enda respondent som faktiskt gör det, är Christian. Han berättar om hur han anser att återskapandet av relationer är viktigt i relation till både förlåtelse, och en andra chans. I likhet med övriga respondenter, menar han handlingar bör få konsekvenser. Men med det sagt, betyder det inte att möjligheten till att göra om och göra rätt inte bör finnas, även om det nödvändigtvis inte betyder att gå tillbaka till så som det har varit innan. Christian säger bland annat följande: ”...’’ exempelvis någon som har förskingrat massa pengar, som sitter av sitt straff. Det är inte nödvändigt att den personen ska fortsätta vara ekonom eller försätta att vara kassör.’’. Han fortsätter: ”...’’ en konsekvens av mina handlingar kan vara att börja om från början.’’. Christian berättar sedan om ett fall i hans församling som inträffade för länge sedan, där en pastor av olika anledningar miste sitt förtroende. Samtidigt som han bad om förlåtelse, valde han självmant att även avgå från sin post. Den tidigare pastorn fick vara kvar i församlingen, men förstod vikten av att börja om från början för att återskapa förtroendet bland medlemmarna. Han började därför att arbeta i städgruppen. Christian avslutar berättelsen med att säga:

> Och där tänker jag att det finns någon slags koppling mellan de här sakerna. Att förlåta, att visa barmhärtighet, en andra chans. Det handlar också om att då kanske jag får börja bygga i det lilla. Smått igen. För någon kanske det kan handla om att kunna leva utanför fängelset.

Christians berättelse, men även skildring, över varför det är viktigt att ge människor en andra chans och hur det i praktiken kan se ut är viktig av flera skäl. Den berättar åter om hur barmhärtigheten spelar en central roll inom kristendomen, vikten av förlåtelse och hur återskapandet av förtroende och en andra chans kan se ut.

Sammanfattning och analys

I likhet med frågan om barmhärtighet och rättvisa, menar ingen av respondenterna att genomförda brott inte bör få konsekvenser. Snarare tvärtom. Men efter konsekvenser, bör en andra chans i sin tur vara möjlig. Det som i sin tur skiljer respondenternas svar är hur vida den andra chansen ser ut. Min egen analys är att vissa av respondenterna är något mer restriktiva med den andra chansen, eftersom de menar att en andra chans kan medfölja begräsningar. Att livet fortsätter precis som det har varit innan, är inte alltid möjligt. Jag tänker särskilt på Leif och Annas, men även tills viss del Christians, uttalanden. Leif och Christian talar bland annat om människor som har visat sårbarhet inom vissa områden, inte bör sättas i liknande situationer där det finns risk för att samma brott återupprepas eller att ytterligare människor skadas. Anna talar om att en andra chans inte nödvändigtvis behöver vara ute i samhället, utan kan såväl vara inne i fängelset. Men hon talar även om att en andra chans till och med kan försummas, om en människa efter att ha avverkat sitt straff, fortsätter att begå liknande eller andra brott.

Ovanstående analys har flera perspektiv. Även om jag benämner tidigare nämnda respondenter som desto mer restriktiva i sitt ställningstagande om en andra chans, betyder det alltså inte att de påstår att den är omöjlig att ge. Det handlar snarare om en ny form av frihet, där individen i fråga förväntas att ta ansvar över sina tidigare handlingar. Att ta ansvar över sina tidigare handlingar, kan därför exempelvis vara att behöva leva med vissa begräsningar. Dessa behöver nödvändigtvis heller inte vara ett sämre alternativ för den som drabbas av konsekvenserna, andra människor eller samhället i stort. En möjlig problematisering skulle därför kunna vara om en andra chans verkligen kan vara likställt med begräsningar, för betyder inte en andra chans en omstart? Utan att riskera att förminska de konsekvenser som medföljer av grova brott, i synnerhet för offret (eller offren) och talan enbart förs för den människa som har utfört själva brottet och har tilldelats ett straff och anses vara tillräckligt rehabiliterad för att kunna återgå till samhället – bör det verkligen finnas begräsningar? Människan har trots allt blivit dömd, fått sitt straff och anses vara friskförklarad. Denna problematisering går givetvis att diskutera i fler led än så, eftersom i verkligheten påverkas flera människor av att ge en människa en andra chans, som tidigare har orsakat mycket stor skada. Kanske argumenterar ovanstående respondenter utifrån vetskapen av just det faktum. Eller kanske är det så att en andra chans i relation till grova brott, bör ha vissa begräsningar.

Några som däremot inte anser att ett tidigare brott eller straff bör prägla hur en andra chans utformar sig, är Kenny, Tore, Carl och till viss del även Christian. Alla tre argumenterar utifrån termer som försoning och omvändelse, på ett eller annat sätt. Kenny som menar att vikten av att försonas, även om det kan vara väldigt svårt, är en mycket viktig väg framåt. Han menar också att en människa, efter avtjänat straff, inte bör definieras för det. Likaså menar Tore, som talar om hur han anser att omvändelsen alltid är möjlig, inte minst med anledning av att han själv har sett det med egna ögon. Även Carl menar att efter utdelat straff, är syftet att rehabilitera och läka människan, för att hon i sin tur ska kunna återgå tillbaka till samhället. Här blir syftet med förlåtelse och försoning åter igen centralt, eftersom det kan leda till att människan helas. Christian verkar vara någonstans mellan dessa ”två sidor''. Inte minst på grund av att han i sitt konkreta exempel om hur en andra chans kan gå till, beskriver hur en människa kan behöva börja om på nytt efter ett förtroende har brustit. Samtidigt tolkar jag det heller inte som att det är omöjligt att uppnå ett liv som den berörde haft innan.

Jag finner ovanstående två separata argumentationslinjer som särskilt intressanta, eftersom de egentligen kan problematiseras av varandra. Varav den första, som jag benämner som något ”strängare'', går att diskutera utifrån om det verkligen går att säga att en andra chans ges när det råder begränsningar, precis som jag har redogjort för i tidigare stycken. Den senare argumentationslinjen som präglas av att omvändelsen alltid är möjlig för en människa enligt Gud, utan att hon ska definieras för det som har skett tidigare, kan i sin tur problematiserar av vilket ansvar människan har? Går det att göra vad som helst, när som helst, utan att det ska få konsekvenser, även om ett straff har avtjänats? I teorin kanske ett sådant exempel fungerar, men fungerar det verkligen i verkligheten?

7. Diskussion

Följande avsnitt kommer att diskutera tidigare forskning samt till viss del även bakgrund i relation till resultatet. Diskussionen kommer att inledas med att återkoppla till studiens syfte. Därefter kommer studiens två frågeställningar att diskuteras utifrån tidigare material och resultat.

Syftet med studien var att ta reda på svenska protestanters inställning till dödstraff och syn på grova brott. Idén väcktes efter att ha sett dokumentären *6 dagar kvar att leva* som till viss del lyfter amerikanska kristnas förhållningsätt till dödstraff. Jag blev därför intresserad av att göra en liknande motsvarighet utifrån ett svenskt perspektiv. Är svenska kristna protestanter för eller emot dödstraff? Hur kommer det sig att de landar i sitt ställningstagande? Men jag var även intresserad på hur respondenterna ser på människor som har begått grova brott och hur ett liv efter avverkat straff bör se ut.

Studiens andra frågeställning lyder så som följer: Hur resonerar svenska kristna protestanter om dödstraff? Så som det har framkommit i resultatet var ingen av respondenterna i denna studie för dödstraff. Hur de argumenterade för sitt ställningstagande tog sig dock till uttryck på olika sätt. Det som alla däremot hade gemensamt var att dödstraff stred mot människans okränkbara värde. Begreppet *det okränkbara människovärdet* verkar med andra ord ha en mycket stor betydelse för respondenterna av flera anledningar. Inte minst symboliserar det att människan är skapad till Guds avbild och därför har ett så högt värde, att det inte går att mäta. Vissa av respondenterna nämner även andra perspektiv i relation till det okränkbara värdet, som att det symboliserar att det enbart är Gud som har makten över livet och döden, att livet är gåva given av Gud och att alla människor är systrar samt bröder. Oavsett beskrivning av vad begreppet betyder för respondenterna, framkommer det i många fall vara skälet till att respondenterna ställer sig negativt till dödstraff.

Ovanstående står i likhet med tidigare forskning skriven av Martin Bergman (1996) som framför att ett av de mest centrala argument hos protestanter som är emot dödstraff, är just för att det strider mot det okränkbara människovärdet. Eftersom det är en av kristendomens centrala läror, menar Bergman att bryta denna praxis innebär således att kränka det okränkbara människovärdet. Svaren från respondenterna i denna studie kan även därför vara ett komplement av Bergmans påstående. Inte minst på grund av att de förklarar ur ett teologiskt perspektiv varför begreppet har så stor påverkan i deras tro, men även beskriver att det är ett inneboende värde och därmed oberoende av en människans handlingar.

En ytterligare faktor som verkar vara avgörande till varför respondenterna i studien är emot dödstraff, är synen på Gud och Jesus. Gud beskrivs som rättvis, barmhärtig och nådig. Medan Jesus i sin tur verkar som en moralisk kompass för människan med ledord som kärlek,

ödmjukhet och förståelse till den andre. Därför blir det heller inte föga förvånande att respondenterna försöker leva livet i enlighet med de egenskaper som både Gud och Jesus beskrivs att ha. Att döda en annan människa genom dödstraff, innebär enligt respondenterna att våldsspiralen fortsätter. Det leder även i sin tur till att ingen möjlighet till varken förlåtelse, försoning eller omvändelse då existerar, vilket beskrivs ha en betydande tyngd i respondenternas tro.

Både Christopher D. Bader et.al (2010) och Candalyn B. Rade et.al (2016) skriver om att Gudsbilden spelar en stor roll i frågan om protestanter är för eller emot dödstraff. Om anhängare ser Gud som sträng och dömande, tenderar fler att vara för dödstraff. Om Gud karaktäriseras med egenskaper så som respondenterna själva tidigare har beskrivit, så som rättvis, barmhärtig och kärleksfull, tenderar fler i stället att vara emot dödstraff. Resultatet i studien står därmed i relation till tidigare forskning. Däremot belyser inte tidigare forskning när troende karaktäriserar Gud som exempelvis både sträng samt kärleksfull och hur det vidare påverkar inställningen till dödsstraff. Jag tänker i synnerhet på två respondenter som har deltagit i studien, nämligen Anna och Tore. Båda beskriver mer eller mindre att de ser Gud som en domare. Ingen av de nämner dock att Gud nödvändigtvis är en sträng domare, men det finns sken i deras svar som kan tolkas att Han tills viss del faktiskt ändå är rätt sträng. Anna talar bland annat om att Gud dömer ut allt det onda och Tore menar att Gud är en rättvis domare. Men behöver det som är ont för mig, nödvändigtvis vara ont någon annan? Frågan om Gud är sträng eller inte och vad som är rättvist eller ont, är givetvis subjektivt. Men att de ändå ser Gud som en domare indikerar att bara för att protestantiska anhängare ser Gud som en domare, betyder det inte att de nödvändigtvis är för dödstraff. Samtidigt är det viktigt att beakta att just dessa två respondenters åsikter och argumentation kompletteras av många andra ting i deras tro, gällande varför de är emot dödstraff. Därför kan betydelsen av att de ser Gud som en domare blir något mindre viktigt i detta sammanhang. Tankar om barmhärtighet, förlåtelse och nåd verkar exempelvis ha en stor betydelse, vilket jag anser är viktigt att lyfta här. Samtidigt som denna iakttagelse skapar en nyansering i diskussionen gällande Gudsbilden, det vill säga att det ena behöver inte utesluta det andra. Det vill säga om en kristen ser Gud som en domare och som kanske till och med är något sträng, behöver det nödvändigtvis inte betyda att hon är för dödstraff.

Flera av respondenterna diskuterar betydelsen om de kulturella attributen. Att vara uppväxt i ett land där dödstraff inte är en del av rättsväsendet, utan där brott och straff snarare påverkas av ledord som rehabilitering och återförande tillbaka till samhällslivet, verkar ha stor betydelse. Hur kultur kan påverka inställningen till dödstraff och inte enbart den religiösa tillhörigheten, skriver även Daniel McCarthy och Ian Bruton-Smith (2024) om. De menar att i länder där dödstraff inte existerar, är invånarna mer benägna till att vara emot det faktum. McCarthy och Bruton-Smith (2024) skriver även att invånare i dessa länder, mer eller mindre, har högre tillit till tjänstemän som arbetar för säkerhetsordningen och därmed litar på att domstolar, polis och liknande verkställer rättvisan. Det senare är dock inget som respondenterna i studien ordagrant redogör för och därmed går det inte att konstatera om det är av betydelse gällande deras inställning till dödstraff.

Jag vill avsluta diskussionen i relation till studiens första frågeställning med det som framkommer att vara den största skillnaden mellan tidigare forskning och resultatet. Candalyn B. Rade et.al (2016) menar att inställningen till dödstraff bland kristna är oberoende av inriktning och samfund, medan Monica K. Miller och R. David Hayward (2007) skriver om det motsatta. De menar att i synnerhet kristna protestantiska samfund är mer benägna till att stötta dödstraff än andra. I denna studie visar resultatet att ingen av teserna stämmer. Som tidigare nämnt verkar respondenterna i fem olika protestantiska samfund, där ingen av de är för dödstraff. Därför verkar tesen om att kristnas inställning till dödsstraff är oberoende av inriktning eller samfund heller inte stämma. Av det som framkommer i resultatet finns det exempelvis ett begrepp som alltid återkommer, nämligen det okränkbara människovärdet. Även om det, som det även har redogjorts för tidigare, framkommer olika beskrivningar av termen, går det att konstatera att det handlar om att människan är skapad av Gud och att livet därför har ett så högt inneboende värde att det inte går att mäta. Det jag vill komma fram till är att samfunden i dessa fall, visar på fler likheter än skillnader gällande sin inställning till dödstraff eftersom de många gånger lyfter samma begrepp. Men hur de väljer att argumentera för dessa är snarare den största skillnaden. Jag vill därför påstå att denna studie bidrar till att skildra att inställningen inte alls är oberoende av samfund. Anledningen till att jag inte kan uttala mig om inriktningar beror på att enbart medlemmar ur svenska kristna protestantiska samfund har blivit intervjuade. Men faktum kvarstår i detta fall, att frågan om dödstraff i relation till protestantiska samfund inte är oberoende av varandra i detta fall, utan snarare mer beroende än vad jag tidigare har trott. Inte minst med anledning av de delar många grundläggande värderingar inom tron, som livets okränkbarhet, livets helighet och att enbart Gud har makten över liv och död.

Avslutningsvis är det viktigt att lyfta varför dessa skillnader mellan tidigare forskning och resultat uppstår. Den tidigare forskningen är skriven med utgångspunkt i USA, där det råder en annan form av rättsväsende i form av domstolar och lagar samt en större variation av olika samfund i de kristna inriktningarna. Att skribenterna i den tidigare forskningen har kommit fram den slutsats de har, kan därför påverkas av det faktum. En annan tänkbar anledning till att denna skillnad har uppstått i relation till resultatet kan också bero på grund av de kulturella attributen, där det i somliga fall råder en stor skillnad mellan Sverige och USA.

Fortsättningsvis är den första frågeställningen i studien följande: Hur resonerar svenska kristna protestanter om grova brott i relation till kristendomen när det kommer till frågor om synd, förlåtelse och gudsbild? Samtliga respondenter lyfter på ett eller annat sätt dilemmat vid grova brott, att det alltid finns två sidor av ett mynt. På den ena sidan finns den som har utfört ett brott, på andra sidan finns ett offer och dess anhöriga. Men kontentan verkar kvarstå, att offer likväl som gärningsmän, är människor – med ett unikt värde som är okränkbart och heligt, oberoende av tidigare handlingar. Frågan om hur protestanter resonerar kring grova brott i relation till tro, kan besvaras kortfattat, men även desto mer utförligt. Det korta svaret är att

alla människor förtjänar att leva och har därför rätt till en andra chans, hur den andra chansen däremot kan se ut, finns det delade åsikter om. Det långa svaret däremot, kan te se följande:

Ingen av respondenterna menar att gärningen vid grova brott ska förminskas. Snarare tvärtom. Ett brott ska leda till ett straff. Vid dom av straff, när straffet avverkas och det eventuella livet efter straffet – ska videberörande dock behandlas rättfärdigt. Rättfärdigt är återigen ett ord som är subjektivt vars betydelse kan variera för gemene man. För respondenterna betyder det dock att gärningsmän ska behandlas på samma sätt som andra människor, även om de sitter bakom galler och stängda bommar. Är vidare förlåtelse och en andra hans möjligt, ska den också ges, eftersom det är något alla människor bör kunna få. Samtidigt menar respondenterna att det inte är något som går att kräva av offer eller dess anhöriga, eftersom det är svårt att kräva en sådan sak. Men om det går, är det en fin väg att gå, för alla inblandade, även om vägen dit kan se olika ut och präglas av svårigheter samt prövningar.

Anledningarna till att respondenterna skildrar en förlåtande syn av människor som har utfört grova brott, kan bero på flera anledningar. Dels den vikten av Gudsbilden, som tidigare har redovisats av Christopher D. Bader et.al (2010) och Candalyn B. Rade et.al (2016), dels bibeltolkning som B.Rade et.al (2016) och Olof Edsinger (2022) skriver om. Dem sistnämnda delar in hur protestanter tolkar Bibeln utifrån brott och straff i två grupper, där den ena gruppen är för hårda straff och den andra gruppen emot. Barmhärtighet ställs emot rättvisa och rehabilitering ställs emot ett likvärdigt straff som det utförda brottet. Ingen av respondenterna verkar läsa Bibeln bokstavligt, utan tolkar snarare den heliga skriften utifrån historik och symbolik, vilket framförs på olika sätt. Leif talar exempelvis om att det är viktigt att förstå att GT skrevs under en viss tid med andra omständigheter och skildrar därför hur människor levde då. Både Anna, Tore och Kenny talar om Jesu betydelse och vad han förespråkade i sin undervisning, där ordet kärlek betonas. Kärleken till Gud, sig själv och den andre.

Respondenterna har en människosyn som påverkar inställningen till att de anser att människor varken bör dömas till döden eller för livet. Därmed blir synen på synden och en andra chans central. Utvecklingen som Roddy Nilsson (2013) redogör för hur kristna under 1900-talet började att se på brott och straff annorlunda, verkar därför vara central i denna bemärkelse. Respondenterna talar i likhet med Nilsson (2013) att ett brott kan bero på fler orsaker än bristande kristenhet och moral. Likaså som funktionen av ett straff inte ska handla om hämnd, utan möjligheten till att utvecklas och förändras.

Respondenterna menar att Gud förlåter alla människor för dess synder och därför bör människan själv handla densamma, om det är möjligt. Hur respondenterna ser på synd och en andra chans blir därmed central i denna fråga. Synd betraktas av vissa respondenter som något mänskligt och är vidare något som alla människor gör. Av andra beskrivs synder existera på grund av en ond rådande makt vars syfte är att föra människan längre bort från Gud. En synd

kan även betraktas som en möjlighet för en människa att förändras. Men oavsett synd, finns det trots allt alltid en möjlighet till omvändelse hos Gud och att bli förlåten.

Hur den andra chansen kan se ut har respondenterna olika åsikter om där den tydligaste skillnaden är att vissa anser att en andra chans kan vara en helt ny start, medan andra tycker att det ska följas av begräsningar. Tore och Kenny är en av de respondenter som uttrycker allra tydligast att det aldrig är kört för en människa, att det alltid finns möjlighet till att vända det som varit dåligt till något bra. Jag vill här vara försiktig med att skriva ord som att de menar att det går att glömma allt ont som tidigare kan ha hänt, men samtidigt ger de ger indikation på det faktum. Om det går att ändra tidigare handlingssätt till det bättre, går det att gå vidare i livet oberoende från det som tidigare har hänt. Vända till ett nytt och oskrivet blad, trots att det är samma bok. Andra respondenter som Leif och Christian, menar att en andra chans kan innefatta vissa begräsningar eller förändringar. Det kan handla om att inte låta en människa befinna sig i samma situationer som tidigare, där brott har begåtts. Det kan även handla om att återbygga ett nytt förtroende, där en människa blir tvungen till att börja om från början i både relationer och arbete. En andra chans kan även vara i fängelset där en människa får utbildas, gå i terapi och kanske även finna en tro, menar exempelvis Anna. Faktum kvarstår däremot alla respondenter menar utifrån sin tro och värderingar, att en andra chans alltid är möjlig, oberoende av om en människa har begått ett brott i lagens mening eller inte.

8. Förslag på fortsatt forskning

När jag har arbetat med denna studie, har det varit uppenbart att forskning inom valt område saknas ur ett svenskt perspektiv. Det finns mycket forskning och annat material att hämta internationellt, inte minst från USA. Men faktum kvarstår att vilken syn kristna protestanter har på frågor som berör liv och död i relation till dödstraff samt brott och straff i andra länder, finns inte.

Förslag på fortsatt forskning skulle därför vara att undersöka frågor som har berörts i denna studie, med fler deltagare. För att på så sätt kunna bekräfta eller ifrågasätta denna studies reliabilitet. Ett ytterligare förslag är att undersöka och jämföra desto mer ingående varför olikheter uppstår mellan kristna protestanter i USA och Sverige i frågor som rör dödstraff, brott och straff. Fortsatt forskning skulle även kunna ta sig till uttryck i att jämföra likheter och skillnader mellan hur kristna respektive judar tolkar frågor som dessa, eftersom de till viss del delar samma heliga skrift. Förslagen är med andra ord många, och det finns en hel del att undersöka vidare inom området.

9. Slutsats

Denna studie har utgått från två centrala frågor, där båda berör liv och död. I resultatet framkommer det att alla respondenter är emot dödstraff, av flera skäl. Det finns både likheter och skillnader i hur de argumenterar inom sakfrågan. En likhet, som alla respondenter delar, är att det anses strida mot det okränkbara människovärdet. Alla människor är skapade till Guds avbild och har ett unikt värde. Ett värde som varken kan eller bör kränkas, eftersom livet är heligt. Vissa av respondenterna menar även att det enbart är Gud själv som har makten över liv och död, därför har ingen människa rätten till att ta det, i form av exempelvis, ett dödstraff. En ytterligare orsak till den negativa inställningen är att dödstraff anses leda till att våldspiralen fortsätter. Inte på grund av att exempelvis, ett dråp, inte anses vara fel eller att det inte bör leda till ett straff. Utan på grund av att en handling som har varit fel till en början, behandlas på ett liknande felaktigt sätt.

Den negativa inställningen till dödstraff verkar även bero på andra orsaker, varav en av de är den synen på Gud och Jesus. Gud som beskrivs att vara kärleksfull, barmhärtig och behandlar alla människor med nåd. Jesus, som likaså är kärleksfull och skildrar genom sin undervisning att alla människor kan begå fel, men att det inte behöver betyda att de bör straffas med döden. Även bibeltolkning tycks påverka respondenternas argumentation. Bibeltolkningen som präglas av att förstå historien och symboliken bakom den heliga texten. Det vill säga, att förstå den djupare innebörden av respektive ord, mening och stycke. Varken Gud eller Jesus vill människan något ont och människor på jordelivet bör sträva efter att handla densamma i relation till varandra.

Ovanstående kan dock tolkas som att respondenterna tar lätt på grova brott, vilket ingen av de gör. Alla är eniga om att ett brott bör leda till ett straff. Däremot kvarstår kontentan, en människas värde är oberoende av hennes handlingar. Grova brott bör därför tas på största allvar, men rätten till ett värdigt liv och en andra chans kvarstår. Alla människor anses därför kunna bli förlåtna, men vägen dit kan se olika ut och vara olika lång. Dessutom går det heller aldrig att kräva av en människa att förlåta eller försonas. Men om det kan ske, är det en möjlig väg framåt, för att kunna gå vidare. Antingen tillsammans eller på var sitt håll. Densamma gäller rätten till en andra chans. Hur en andra chans i sin tur kan se ut, ser respondenterna olika på. Vissa menar att det kan vara i fängelset, medan andra påstår att livet efter ett avtjänat straff kan ta sig till uttryck på två olika sätt - antingen en ny chans till att återskapa förtroende med vissa begränsningar för att inte falla tillbaka på i gamla spår eller en ny chans i form av att lära sig från det förflutna och påbörja ett helt nytt liv. Men faktum kvarstår. Att i frågan om att leva eller inte leva - menar svenska kristna protestanter i denna studie, att alla ska få leva, oberoende av en människas tidigare förflutna.

Referenslista

Bergfeldt, C. (2026). *6 dagar kvar att leva*. Sveriges Television Aktiebolag. https://www.svtplay.se/6-dagar-kvar-att-leva

B. Rade, C., M. Holland, A., B. Gregory, J., & L. Desmarais, S. (2017). Systematic review ofreligious affiliations and beliefs as correlates of public attituted toward captial punishment. *Criminal Justice Studies, 30,* 63–85. https://doi.org/10.1080/1478601X.2016.1248962

B. Rade, C., L. Desmarais., & E. Mitchell, R. (2016). A Meta-Analysis of Public Attitudes Toward Ex-Offenders. *Criminal Justice and Behaviour*, *43*(9), 1260-1280. https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1177/0093854816655837open_in_new

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Bibel 2000. (2000). Svenska Bibelsällskapet.

Bergman, M. (1996). *Dödstraffet, kyrkan och staten i Sverige från 1700-tal till 1900-tal*. Stockholm: Institutet för rättshistorisk forskning.

Bergman, M. (u.å.). *Avrättning eller benådning i Guds, konungens eller lagens namn*. Lunds universitet. Hämtad 18 maj, 2026, från https://www.ctr.lu.se/fileadmin/user_upload/ctr/pdf/rit/3/Bergman.pdf

Cedersjö, B. (2001). *Bortom syndakatalogen*. Libris.

D. Bader, C., A. Desmond, C., Mencken F.C., & R. Johnson, B. (2010). Divine Justice: The Relationship Between Images of God and Attituted Toward Criminal Punishment. *Criminal Justice Review*, *35*(1), 90–106. https://doi.org/10.1177/073401680936032

Edsinger, O. (2022, 9 mars). *Finns det en kristen syn på brott och straff?* Olofedsinger. https://olofedsinger.se/finns-det-en-kristen-syn-pa-brott-och-straff/

Ejvegård, R. (2005). *Argumentationsanalys*. Studentlitteratur.

Eriksson, G., & Frängsmyr, T. (2001). *Idéhistoriens huvudlinjer*. Wahlström & Widstrand.

Häthén, C. (2004). *Stat och straff: rättshistoriskt perspektiv*. Studentlitteratur.

Kernen, C. (2024, 23 oktober). *Så kan elbolagen gå i bräschen för dödsstraff i Sverige*. Sveriges Radio. https://www.sverigesradio.se/avsnitt/sa-kan-elbolag-ga-i-braschen-for-dodsstraff-i-sverige

K. Yin, R. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål.* Studentlitteratur.

K. Miller, M., & Hayward, R.D. (2007). Religious Characteristics and the Death Penalty. *Law and Human Behaviour*, *32*(2), 113-123. DOI:10.1007/s10979-007-9090-z

Lamoureux, L. (2025, 28 juli). *Facts About the Death Penalty – Do All Religions Support the Death Penalty?* Death Penalty Information Center. https://deathpenaltyinfo.org/facts-about-the-death-penalty-do-all-religions-support-the-death-penalty

McCarthy, D., & Brunton-Smith, I. (2024). Attitudes toward the death penaly: An assesment of indivudal and country-level differences. *European Journal of Criminology, 21*(1), 116–139. https://doi.org/10.1177/14773708221097670

McCharty, D., & Brunton-Smith, I. (2024). Attitudes toward the death penalty: An assessment of individual and country-level differences. *European Journal of Criminology*, *21*(1), 116-139. https://doi.org/10.1177/14773708221097670

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Dödsstraff*. Hämtad 16 juni, 2026, från https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dödsstraff

Plank, K., Egnell, H., & Lundgren, L. (2026). *Folkkyrkans nya ansikten: levd religion, nya andliga praktiker och teologisk legitimitet*. Artos & Norma.

Regeringsformen. (1974:152). *Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152/

Studentwebben. (13 juni, 2025). *Examensarbete/Uppsats*. Ju. https://ju.se/student/studier/examensarbete-uppsats.html

Skolverket. (2025a). *Läroplan för gymnasieskolan*. https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-gy25-for-gymnasieskolan/curriculums/LGY2025?schoolType=GY&typeOfSyllabus=COURSE_SYLLABUS&timespan=LATEST

Skolverket. (2025b). *Religionskunskap*. https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/program-och-amnen-i-gymnasieskolan/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/search/subjects/RELI?v=1#course-plan

Säfsten, K., & Gustavsson, M. (2019). *Forskningsmetodik 2.0: För ingenjörer och andra problemlösare*. Studentlitteratur.

Seth, I. (1984). *Överheten och svärdet: Dödsstraffdebatten i Sverige 1809–1974.* Institutet för rättshistorisk forskning.

Sveriges riksdag. (1972). *Riksdagsskrivelse 1972:138*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagsskrivelse-1972138_fv0k138/

Sveriges riksdag. (26 april, 1921). *Riksdagens skrivelse Nr 144*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksdagsskrivelse/riksdagens-skrivelse-nr-144_dik0144/

Sveriges riksdag. (1921). *Riksdagens protokoll 1921:39*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll_di9o39/html/

Stockholmskällan. (u.å). *Alfred Ander avrättades för mord*. Hämtad 13 maj, 2026, från https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/kriminalitet/historiska-brottslingar/alfred-ander/

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.

Wiborn, K. (2020, 18 mars). *Omständigheter som ska beaktas som skäl för livstidsfängelse för mord*. Sveriges kristna råd. https://www.skr.org/omstandigheter-som-ska-beaktas-som-skal-for-livstids-fangelse-for-mord/

Ödman, P-J. (2018). *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik.* Studentlitteratur.

Bilaga A

Intervjuguide

Protestanter och dödstraff

USA är ett exempel på ett land där det finns kristna som är för dödstraff. Samtidigt finns det många kristna som är emot det. Skulle du kunna berätta för mig om hur din inställning, utifrån din tro, är till dödstraff?

- Hur kommer det sig att du landar i ditt ställningstagande? Är det framför allt beroende av tro, tolkning, kultur eller tidigare erfarenheter?
- Vad tror du är den främsta faktorn till att olika åsikter uppstår kring dödstaff?
- Finns det exempel ur Bibeln som din inställning grundar sig i?
- Utifrån din egen tro, vilka motargument kan finnas mot din inställning och varför existerar dessa?
- Finns det alternativ till dödstraff och om det finns det, varför anser du att dessa är bättre eller sämre?

Protestanter och människosyn

Vilken inställning anser du att kristendomen har på människosynen?

- Vilka centrala aspekter tar din tro avstamp från när det gäller människosynen?
- Anser du att rättvisa och barmhärtighet kan samexistera eller är det två skilda ting?
- Är din upplevelse att människosynen kan se annorlunda ut beroende på samfund?

Protestanter och förlåtelse

Hur ser du på förlåtelsen och ”en andra chans’’?

- I många fall när frågan om förlåtelse dyker upp, är centrala aspekter bland annat ilska och hämnd. Hur bör man hantera dessa känslor i förankring till förlåtelse?
- Hur stor del har förlåtelse i din tro?
- Går alla människor och gärningar att förlåta eller finns det någon tydlig gräns?
- Hur är din inställning till frågan om en människa kan få en andra chans, en tredje chans och en fjärde chans o.s.v…?
- Att förlåta en människa och ge den ”en andra chans’’ - är det till fördel för dig själv, den andre eller en kombination? Motivera!

Bilaga B

Samtyckesblankett

JÖNKÖPING UNIVERSITY

Samtyckesformulär för deltagande av studie

Mitt namn är Liana Riekstina. Jag studerar till ämneslärare i gymnasiet på Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping. I min examensuppsats inom religionsvetenskap ska jag undersöka relationen mellan svenska protestanter och dödstraff. Jag vill ta reda på vilken syn svenska protestantiska präster och pastorer har på dödstraff inom olika samfund. Men även andra centrala aspekter som står nära förankrat till frågan om dödstraff så som människosyn, förlåtelse och en andra chans i livet.

Intervjun

Intervjun äger rum på bestämd plats, antingen fysisk eller digitalt på Zoom. Du som respondent får tillgå frågor innan avtalat intervjutillfälle. Beräknad tid är cirka 30–60 min.

Samtycke till att delta i undersökning

- Intervjun är konfidentiell, vilket betyder att du förblir anonym under hela processens gång.
- Materialet spelas in, transkriberas och användas i studien som vid godkänt betyg därefter publiceras på DiVA.
- Det inspelade materialet kommer vid godkänt betyg att raderas omgående.
- Intervjun sker frivilligt. Du har rätt till att avböja att svara på frågor och kan när som helst avbryta ditt deltagande utan att ange några skäl.

Övriga uppgifter

Högskolan för lärande och kommunikation är ansvarig för studien och behandlingen av dina personuppgifter i samband med examensarbetet. Som deltagare i studien har du enligt dataskyddsförordningen (GDPR) rätt att få information om hur dina personuppgifter behandlas. Du har också rätt att ansöka om ett så kallat registerutdrag, samt att få eventuella fel rättade. Vid frågor om behandling av personuppgifter kan du i första hand vända dig till studiens kontaktperson, Liana Riekstina. Om du tycker att dina personuppgifter behandlas felaktigt kan du lämna ett klagomål till JU:s dataskyddsombud dso@ju.se. Du kan också lämna in klagomål direkt till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)

Skriftlig godkännande

Jag har fått muntlig och skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

- ❑ Jag samtycker till att delta i studien

Plats och datum	Underskrift